بسم الله الرحمن الرحيم

# ދިވެހިސަރުކާރުގެ ގެޒެޓު

ވޮލިއުމް: 54   އަދަދު: 202   ތާރީޚު: 9 ޖުމާދަލްއޫލާ 1447 – 31 އޮކްޓޫބަރު 2025   ހުކުރު

## ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުފަތުރުގެ މަސްވެރިކަން މެނޭޖުކުރުމުގެ ޕްލޭން

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީސް
ބޮޑުތަކުރުފާނުމަގު
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

ފޯން: 3336211
މޮބައިލް: 7242885
ވެބްސައިޓް: www·gazette·gov·mv

- ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތައް ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށް އެދި ފޮނުއްވާނީ legalaffairs@po·gov·mv އަށެވެ.

2025 އޮކްޓޫބަރު 31 ވީ ހުކުރު ދުވަހު ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރި "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަން މެނޭޖްކުރުމުގެ ޤާނޫނު" ގައި "އިސްޓޮކް" މި ސްޓޮކުގެ ތިންވަނަ ޖަދުވަލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ "ފަރުގެ ތަރައްގީކުރުމާއި މިކަމުގެ މަސްވެރިކަމް އަދި ހިނގަނދާރުކުރުމުގެ ސަލާމަތްތެރިކަމާއި މިއަދު ބިލާތުކުރުމަކީ ދިރިއުޅުމުގެ ޒިންމާގައި ކުރުވުން މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ދިވެހި މަސްވެރިން ފެށި މިއަދުގެ މަސްވެރިކަން ގެންގުޅުނުކަން ދީ އަހަރު ވަންދެން ވަނީ ހުށަހެޅިފައެވެ." މި އިބާރާތުގައި ބިނާވެފައި މި ޤާނޫނު "ދީ އަހަރު ވަންދެން" މި ކަރަކަން ބިނާވެފައިވާ އަދަދުއްކަމުން، 2025 ނޮވެމްބަރު 1 ވީ ހޮނިހިރު ދުވަހު، އެ އަދަދު ވަނީ "ފަނަރަ އަހަރު ވަންދެން" މިގޮތަށް ބަދަލުކޮށްފައެވެ.

# ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނިވިތަރުގެ މަސްވެރިކަން މެނޭޖްކުރުމުގެ ޕްލޭން

31 އޮކްޓޫބަރު 2025

މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިޝަރީޒް އެންޑް އޯޝަން ރިސޯސަސް
މާލެ،
ދިވެހިރާއްޖެ.

ކޮޕީރައިޓް © 2025 މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިޝަރީޒް އެންޑް އޯޝަން ރިސޯސަސް

މި މެނޭޖްމަންޓް ޕްލޭނާއި މި ޕްލޭނުގައިވާ މަޢުލޫމާތު ބޭނުންކުރުމާއި ނަކަލުކުރުމާއި އާންމުކުރުމަށް މިނިސްޓްރީން ހުއްދަ ދެއްވައެވެ. އެހެން ގޮތަކަށް ބޭނުންކުރުމުގައި ނުވަތަ ހިނދަކު މިނިސްޓްރީއާ ކޮޕީރައިޓްގެ މުއްދަތުގައި މަސްދަރުތަކުން އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް ފެންނަން އޮންނަ ގޮތަށް، ޕްލޭނުގައިވާ މަޢުލޫމާތު، ވިޔަފާރީގެ ބޭނުމަށް ފިޔަވައި، ކިޔުމާއި، ދިރާސާކުރުމާއި ކިޔަވައިދިނުމުގެ އިތުރުން އެހެނިހެން ބޭނުމަކަށް ނަކަލުކުރުން، ބަދަލުގެނައުން، ފޮރުވުން ކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

## ޝުކުރުގެ ބަސް:

ވަރައިޓީ ޕްލޭނަކަށް މި މެނޭޖްމަންޓް ޕްލޭން ހެދުމަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން ސަރުކާރުގެ އެކިއެކި އިދާރާތަކުންނާއި ކަމާ ގުޅޭ ފަރާތްތަކުން ދެއްވި މަޝްވަރާއާއި ލަފާ، މިނިސްޓްރީން ފާހަގަކުރަމެވެ. މަސްވެރިންނާއި މަސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާގައި ހަރަކާތްތެރިވާ އެންމެހައި ފަރާތްތަކުގެ ކަންބޮޑުވުންތައް ކަމާ ގުޅޭ ސިޔާސަތުތަކާއި ކަނޑައެޅުމާ ފަރާތްތަކުން ސަޕޯޓް ކަމުން ހިއްސާކުރެއްވި ޚިޔާލުތަކާއި ދެއްވާ އެ ފަރާތްތަކުން މިނިސްޓްރީން ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ.

މި ޕްލޭން ފުރިހަމަކުރުމުގައި ބަޔަކު މަސްވެރިންނާއި ކަނިމިޔަރުގެ މަސްވެރިކަމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ސްޓޭކްހޯލްޑަރުން ފޯރުކޮށްދިން ވަރަށް މުހިންމު މަޢުލޫމާތާއި، މި ފަރާތްތަކުން މިނިސްޓްރީން ފާހަގަކުރަމެވެ، އެ ފަރާތްތަކަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ. އަދި ފަންނީ ލަފާދެއްވި އެހީތެރިންނަށާއި، ޓެކްނިކަލް ކޮމިޓީގެ މެމްބަރުންނަށް އެ ފަރާތްތަކުން ފޯރުކޮށްދެއްވި ވަރަށް މަސައްކަތުގެ އަގުވަޒަންކުރަމުން ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ.

މި ޕްލޭނާއި ގުޅޭގޮތުން ކަނޑައެޅުމަށް ފޯރުކޮށްދިން މުހިންމު ހިއްސާއެއް ކަމަށްވާ އިދާރާތަކުން މިނިސްޓްރީން ފާހަގަކުރަމެވެ.

> **މި ޕްލޭނަށް ހަވާލާދޭނީ:**
>
> މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިޝަރީޒް އެންޑް އޯޝަން ރިސޯސަސް (2025)، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނިމިޔަރުގެ މަސްވެރިކަން މެނޭޖްކުރުމުގެ ޕްލޭން. އެމް.އެފް.އޯ.އާރު. އާރ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ.

މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިޝަރީޒް އެންޑް އޯޝަން ރިސޯސަސް
7 ވަނަ ފަންގިފިލާ، ވެލާނާގެ
އަމީރު އަޙްމަދު މަގު، މާލެ، 20096
ދިވެހިރާއްޖެ

www.fisheries.gov.mv

# ފިހުރިސްތު


| | |
|---|---|
| އިސްބަސް ...... | 1 |
| ތަންތަނާއި އިބާރާތްތަކުގެ ކުރުގޮތް ...... | 2 |
| ބާބު 1: ފެށުން ...... | 3 |
| 1.1 ތައާރުފާއި ނަން ...... | 3 |
| 1.2 ޤަވާޢިދުގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދުތައް ...... | 3 |
| 1.3 ޤަވާޢިދުގެ ދާއިރާ ...... | 3 |
| 1.4 މަގުދައްކައިދޭ އުސޫލުތައް ...... | 4 |
| 1.5 މާނަކުރުން ...... | 4 |
| 1.6 އަމަލުކުރަން ފެށުން ...... | 4 |
| ބާބު 2: ކަނިމަތުރުގެ ހަޔަވިއްޔާތާއި، ޖުޣުރާފީ، ދިރިއުޅޭ މާހައުލު ...... | 5 |
| 2.1 ހަޔަވިއްޔާތު ...... | 5 |
| 2.2 ޖުޣުރާފީ ދިރިއުޅޭ މާހައުލު ...... | 6 |
| ބާބު 3: ކަނިމަތުރުގެ މަސްވެރިކަމާއި ވިޔަފާރިއަށް ނަޒަރެއް ...... | 7 |
| 3.1 ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރިކޯޑުކުރެވިފައިވާ ކަނިމަތުރުގެ ބާވަތްތައް ...... | 7 |
| 3.2 ކަނިމަތުރުގެ މަސްވެރިކަން ...... | 7 |
| 3.3 ޕްރޮސެސްކުރުމާއި އެކްސްޕޯޓް ކުރުން ...... | 10 |
| 3.4 ދުނިޔޭގައި ނެތިގެންދިއުމުގެ ބިރުހުރި ޖަނަވާރާއި ދިރުންތަކުގެ ވިޔަފާރި ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާ (ސައިޓިސް) ގައި ކަނިމަތުރު ހިމެނުމަށް ހުށަހަޅައިފައިވުން ...... | 10 |
| ބާބު 4: ޤަވާޢިދުގެ އަމާޒުތަކާއި އިސްޓްރެޓެޖީތައް ...... | 11 |
| ބާބު 5: މޮނިޓަރކުރުމުގެ ފިޔަވަޅުތައް ...... | 18 |
| 5.1 ކަނިމަތުރުގެ މަސްވެރިކަން މޮނިޓަރކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން މިނިސްޓްރީއަށް ލަފާދީ ކޮމިޓީއެއް އުފެއްދުން ...... | 18 |

| | | |
|---|---|---|
| 5.2 | ލައިސަންސް ކުރުން ......................................... | 19 |
| 5.3 | މައުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި ބެލެހެއްޓުން ......................................... | 20 |
| 5.4 | ކަނޑިހަރުގެ މަސްވެރިކަން މޮނިޓަރ ކުރުވާން ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުން......................... | 21 |
| 5.5 | އަމާޒުކުރާ މަސް ފިޔަވައި ހިފޭ ނުވަތަ ބޭނޭ ނުވަތަ ނެގޭ، ކަނޑުގެ އެހެނިހެން ދިރުންތައް (ބައިކެޗް) ހިފޭ މިންވަރާއި މަދުވާ މިންވަރު މަދުކުރުމަށް ފިޔަވަޅު އެޅުން ..................... | 22 |
| 5.6 | މަސްވެރިކަމުގެ މޫސުން ކަނޑައެޅުން......................................... | 22 |
| 5.7 | ކޯޓާ ސިސްޓަމް ދޫކުރުން ......................................... | 22 |
| 5.8 | ޓްރާންސްޝިޕް ފިޔަވަޅުތައް ......................................... | 23 |
| ބާބު 6: | ޤާނޫން ތަންފީޒުކުރުން ......................................... | 23 |
| ބާބު 7: | ޤާނޫން މުޚާލިފުކުރުމާއި ދަޢުވާކުރުން ......................................... | 24 |
| | ހަވާލާދީފައިވާ ކަރުދާސްތައް ......................................... | 25 |
| | ޖަދުވަލު 1 (ބަސްކޮޅާރު) ......................................... | 27 |

# އިސް ބަސް

ކަނޑައެޅި ވަސީލަތްތަކުގެ ރިޢާޔަތްކުރުމާއި ދެއްވި މާތް الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ޙަމްދާއި ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ. ނިޢުމަތްތަކުގެ ބޭނުން އެންމެ ފައިދާހުރިގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމަށް އިރުޝާދުދެއްވި ކީރިތި ރަސޫލާއަށް ޞަލަވާތާއި ސަލާމް ލެއްވުން އެދި ދުޢާ ދަންނަވަމެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުތަކާއި، ފަޅުތަކާއި، ގިރިތަކާއި، ހާހާއި، ފަރުތަކާއި، އަދި ތަންތަނުގެ ދިރުންތަކަކީ، ދިވެހިންގެ އިޤްތިޞާދު އޮޅުގެ މައްޗަށް ބިނާވެފައިވާ ޤުދުރަތީ ވަސީލަތްތަކެވެ. އަދި މަސްވެރިކަމަކީ ދިވެހިންގެ ދިރިއުޅުމާ ގާތުގުޅިފައިވާ މަސައްކަތެކެވެ. މަސްވެރިކަމުގައި ދިވެހިން އަބަދުވެސް ހަރަކާތްތެރިވަމުން އައިސްފައިވަނީ الله ދެއްވި ނިޢުމަތެއްކަން ދެނެގެން، އެ ނިޢުމަތުގެ ފުރިހަމަ ބޭނުން ހިފުމުންނެވެ. ކާބަފައިން ކުރަމުންއައި ބަޔާން މަސްވެރިކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަމަކީ ދިވެހިން އެއިން އިޤްތިޞާދީ އެތައް މަންފާއެއް ހޯދަމުންއައި އެއްވާރު މަސްވެރިކަމެކެވެ.

ފަހުގެ ތަރައްޤީއާއި މިއަދުގެ މަސްވެރިކަމަށް އައި ހިނގުމްތަކުގެ ސަބަބުންނާއި މިއަދު ބިޔާލަތްތަކުގެ ދުނިޔޭގެ ފެންވަރުގައި ކުރުވުން މަސައްކަތްތަކުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ދިވެހި މަސްވެރިން ވެސް މިއަދުގެ މަސްވެރިކަން ގާތްގަނޑެއްކަން ފަނަރަ އަހަރު ވަންދެން ވަނީ ހުއްޓިއްޖައިފައެވެ. އޭރުގައި ކުރެވުނު މިއަދުގެ މަސްވެރިކަމަށް ރޫޅިގެން ވަކި ނިޒާމެއްގެ ދަށުން ކުރެވުނު މަސްވެރިކަމެއް ނޫނެވެ. ކަނޑުތަކުން ލިބޭ، މިއަދުގެ މަސްވެރިކަން ފަދަ، ޤުދުރަތީ ވަސީލަތްތަކަކީ އަމާނާތްތެރިކަމާއެކު ރައްކާތެރިކޮށް، އަންނަން އޮތް ޖީލުތަކަށް ވެސް ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ވަސީލަތްތަކެއް ދިވެހި މަސްވެރިން ދަންނައެވެ.

މަސްވެރިކަން ތަރައްޤީކޮށް، ފުޅާކޮށް، ސިނާޢަތްތަރައްޤީކުރުމަކީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވަރަށް ބޮޑު އަހަމިއްޔަތުކަމެއް ދެއްވާ ކަމެކެވެ. މަސްވެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން މެނިފެސްޓޯގައި ހިމެނިފައިވާ ކަންކަން ހާސިލުކޮށް، މަސްވެރިންނަށް ފަހި ފުރުޞަތުތައް ހަދައިދިނުމަށް ސަރުކާރުން ކަނޑައެޅިފައިވާ ސިޔާސަތުތަކަށް އަމަލީ ސިފަ ގެނައުމަށް މި ވުޒާރާއިން އަންނަނީ ގިނަގުނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންނެވެ. މިގޮތުން، މަސްވެރިކަން ސިނާޢަތްތަރައްޤީކުރުމަށް ސަރުކާރުން ކުރުމަށް ނިންމައިފައިވާ އެއްކަމަކީ، ދިވެހިން ކުރިން ކުރަމުން އައި ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަން އަލުން އިޢާދަކުރުމެވެ.

ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަމަށް ވެސް ދަތުރުކުރުމުގެ ގޮތުގައި ޓްރޯލިން، ވަޅި ނިޒާމުގެ ބޮޑުއިން ކުރާ މަސްވެރިކަމަކަށް ހެދުމަށް ޖަކާއި ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަމަށް ވުޒާރާގެ ތަރުތީބުކޮށް މިގޮތަށް ވަނީ އެކުލަވައިލާފައެވެ.

ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަން ތަޖުރިބާކުރުމުގެ ޕްރޮޖެކްޓު، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރިވާ ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަމަށް ތަޖުރިބާކުރުމުގެ ގޮތުގައި ކުރިވާ، މިޕާޓްނަރޝިޕް ބަރުސޭރި، އޭގެ ނަމާ އެންމެ ފުރިހަމަގޮތުގައި ދިޔަ، އޭގެ ސަބަބުން އެންމެހައި ރައްޔިތުންގެ ހިއްސާ އެއްކަރުދާސް މިއަދު ވަރަށް ބޮޑު ކުރިމަތިލި ... ، މި މަސްވެރިކަން ކުރުމަށް އެކުލަވައިލައިފައިވާ ޤާނޫނެވެ.

ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ވެސް ޢިނާޔަތްދެވޭނެ މި ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަން ކުރިއަރުވަން ގެންދާނެ ކަމަށް އުންމީދު ކުރަމެވެ.

އަހަރެމެންނީ ނިޢުމަތެއް ފުރިހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރާ، ޝުކުރުވެރިވާ ބައެއްކަމުގައި ލައްވާށިއެވެ!

---

އަޙްމަދު ޝިޔާމް
މަސްވެރިކަމާއި ކަނޑުގެ ވަސީލަތްތަކާބެހޭ ވަޒީރު

## ނަންތަކާއި އިބާރާތްތަކުގެ ކުރުކޮށް

| | |
|---|---|
| އެމް.އެމް.އާރް.އައި | މޯލްޑިވްސް މެރިން ރިސަރޗް އިންސްޓިޓިއުޓް |
| އެމް.އެން.ޑީ.އެފް - ސީ.ޖީ | މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް - ކޯސްޓް ގާޑް |
| ސައިޓީސް | ދުނިޔޭގައި ނެތި ހިނގައިދާނެކަމުގެ ބިރުހީފައިވާ ދިރުންތަކުގެ ވިޔަފާރި ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ބައިނަލްއަގުވާމީ މުޢާހަދާ |
| އެމް.ޕީ.އެސް | ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް |

# ބާބު 1: ފެށުން

## 1.1 ތައާރަފާއި ނަން

މި މެނޭޖްމަންޓް ޕްލޭނަކީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 14/2019 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 18 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހަދައިފައިވާ، ކަނޑުއަޑީގެ މަސްވެރިކަން ރޯވައި، ހިންގައި، ބެލެހެއްޓުމުގެ ޕްލޭނެކެވެ. އަދި މި ޕްލޭން ވާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުއަޑީގެ މަސްވެރިކަން ބެލެހެއްޓުމުގައި މަގުދައްކައިދޭ މައިގަނޑު އަސާސަކަށެވެ. މި މެނޭޖްމަންޓް ޕްލޭނަށް ކިޔާނީ، "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުއަޑީގެ މަސްވެރިކަން މެނޭޖްކުރުމުގެ ޕްލޭން" އެވެ. މި މެނޭޖްމަންޓް ޕްލޭން ފަރުމާކުރުމުގައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 14/2019 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަސްވެރިކަން ރޯވައި، ހިންގައި، ބެލެހެއްޓުމާ ގުޅޭ މަގްސަދުތަކާއި އުސޫލުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާނެއެވެ.

## 1.2 ޕްލޭނުގެ މައިގަނޑު މަގްސަދުތައް

މި ޕްލޭނުގެ މައިގަނޑު މަގްސަދުތަކަކީ؛

(ހ) ކަނޑުއަޑީގެ މަސްވެރިކަން ރޯވައި ހިންގުމުގެ ނިޒާމެއް ގާއިމުކޮށް، ޒިންމާދާރު ގޮތެއްގައި ކަނޑުއަޑީގެ މަސްވެރިކަން ބެލެހެއްޓުން.

(ށ) ކަނޑުއަޑީގެ މަސްވެރިކަމާއި ވިޔަފާރި ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ކުރިއަރުވާލުމުގައި ޝާމިލުވާ ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކާއި އެންމެހައި މަސްވެރިކަމުގެ ފަރާތްތަކަށް މަގުދައްކައިދިނުން.

## 1.3 ޕްލޭނުގެ ދާއިރާ

މި ޕްލޭނުގެ ދަށުން މެނޭޖްކުރާނީ ބާވަތްތަކަކީ، ސެންޓްރޮފޮރިޑޭ (Centrophoridae) ފެމިލީއަށް ނިސްބަތްވާ، އާންމުކޮށް ކަނޑުއަޑީ ކިޔާ ހުރިހާ ބާވަތްތަކެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިފާ، ކަނޑުއަޑީގެ އާބާދީއަށް އަސަރުކޮށްފާނެ އެންމެހައި ހަރަކާތްތަކަށް، މި ޕްލޭން ހިނގާނެއެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި، ކަނޑުއަޑު ނަގުމާއި، ޕްރޮސެސްކުރުމާއި، ރައްކާކުރުމާއި، ގަނޑުވިއްކުމާއި، ދިވެހިރާއްޖެއިން ކަނޑުއަޑުގެ އުފެއްދުންތައް އެކްސްޕޯޓްކުރުން ހިމެނެއެވެ. އަދި މި ޕްލޭނުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ހަރަކާތްތައް ނުވަތަ އެފަދަ ހަރަކާތަކާ ގުޅުންހުރި ހަރަކާތެއް ހިންގާ މީހުންނާއި، އުފައްދާފަރާތްތަކާއި، ޕްރޮސެސްކުރާ ތަންތަނާއި އެކްސްޕޯޓްކުރާ ތަންތަނަށް ވެސް މި ޕްލޭން ހިނގާނެއެވެ.

## 1.4 މަގުދައްކައިދޭ އުސޫލުތައް

1.4.1 **ޕްރިކޯޝަނަރީ އެޕްރޯޗް:** ސައިންޓިފިކް ގޮތުން ފުރިހަމަ ޔަގީންކަން ލިބިފައި ނުވި ނަމަވެސް، ތިމާވެށީގެ ނިޒާމުތައް ރައްކާތެރިކުރުން، ތިމާވެށީގެ ނިޒާމުތަކަށް ލިބިދާނެ ދިގުދެމިގެންދާ ގެއްލުންތައް ހުއްޓުވުމަށް އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުތަކާއި، ހަރަދު އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން.

1.4.2 **ތިމާވެށި ހަލާކުކުރާ ފަރާތުން ހަރަދު ދެއްކުމުގެ އުސޫލު (ޕޮލިއުޓަރ-ޕޭސް ޕްރިންސިޕަލް):** ވަކި ކަންކަމަކާއި، ތަފާތު ތަކެތީގެ ސަބަބުން ތިމާވެށީގެ ނިޒާމުތަކަށް ގެއްލުން ލިބިގެންދާ ހާލަތްތަކުގައި، ތިމާވެށި ނިޒާމުތަކަށް ލިބޭ ގެއްލުން ހަމަ ތިމާވެށި ހަލާކުކުރާ ފަރާތުން ރަނގަޅުކުރުން. މީގެ ތެރޭގައި އިންސާނުންގެ ހަރަކާތްތަކުން ތިމާވެށި ނިޒާމަށް ކުރާ އަސަރުތަކަށް ފަސް ރައްދުކުރުން.

1.4.3 **ފައިދާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އަދު ފިޔަވަޅުތައް ބަލަހައްޓާއިރު ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ހެދި މަސައްކަތްތަކާ އެއްބަރާބަރުކުރުން:** ހަމަ ސިޔާސަތުތަކާ ގުޅުންހުރި ރިސޯސްތައް ބެލުން ހެދި މަސައްކަތްތަކުގެ ނިކަމެތި ކަންކަމުގެ ފުރުޞަތު ތިމާވެށީގެ ބަހާއި ބެލެހެއްޓުމުގައި ތެރޭގައި ބޭނުންކުރުމުން ބެލެހެއްޓުމާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ހަދާ މަސައްކަތްތަކުގެ ހިއްސާދާރުން، ފައިދާ ފޯރުކޮށްދޭ ސިޔާސަތުތައް ކަނޑައެޅުން.

1.4.4 **ބެލެހެއްޓުމުގެ ތަރައްޤީ:** މަސައްކަތުގެ ތަރައްޤީކުރުމުގައި މުސްތަޤްބަލުގެ ޖީލުތަކާ ތިމާވެށީ ނިޒާމުތަކުން މަނާ ލިބިގެންދާ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމަށް ޖީލުތަކުގެ ބޭނުންތައް ފުއްދައިދޭ ތަރައްޤީކުރުން.

1.4.5 **ހަމަހަމަކަން:** ދެފުށް ފެންނަގޮތަށް އަމަލުކުރުމާއި، ޒާތުގެ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރުމާއި، އެންމެން ޝާމިލުވާ ގޮތަށް އަމަލުކުރުމާއި، ހައްގު ކަމަކަށް ޖިންސާ އުފެއްދުމާއި، ޤާނޫނީ އުސޫލުތައް ތަޢާރަފުކުރުން، ތިމާވެށީގެ ހިއްސާދާރުން ކުރަމުންދާ މުއާމަލާތުގައި ދެކެވޭ، ތިމާވެށީގެ ފައިދާތަކުން ލިބޭ މަންފާ އެންމެންނަށް އިންސާފުވެރިކޮށް ލިބިދިނުން.

1.4.6 **އިކޯސިސްޓަމް އެޕްރޯޗް:** ކަންކަން ހިންގުމުގައި ތިމާވެށި ބަލައި އިޤްތިޞާދީ ނަތީޖާ ހާސިލުކުރާ ބަދަލުތަކުގެ ގޮތުންނާއި، ކަންކަން ހިންގުމުގައި ކަމާ ގުޅޭ އެންމެންގެ ޝާމިލުވުން ކަނަޑައަޅާފައިވާ ގޮތުން، ކަމާ ގުޅޭ އެންމެން، ހެޔޮ ނަތީޖާ ސިޔާސަތުގެ ސަލާމަތް ދެމެހެއްޓުމުގެ ސަލާމަތް ސިޔާސީ އަސާސުތަކާ ފައިސާއަށް ބަލައިގެން ހަދާ ރާވާ ކަންކަން.

## 1.5 މާނަކުރުން

މި ޕޮލިސީގައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ ބަސްބަހާއި އިބާރާތްތައް މާނަކުރާނީ، މި ޕޮލިސީގެ ޖަދުވަލު 1 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށެވެ.

## 1.6 އަމަލުކުރަން ފެށުން

މި ޕޮލިސީ އަމަލުކުރަން ފަށާނީ، ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި މި ޕޮލިސީ ޝާއިޢުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.

# ބާބު 2: ކަނޑުމިޔަރުގެ ހަޔަވިއްޔާތާއި، ޖަޣުރާފީއާއި، ދިރިއުޅޭ މާޙައުލު

## 2.1 ހަޔަވިއްޔާތު

ކަނޑުމިޔަރު ނުވަތަ "ގަލްޕަރ ޝާރކް" އަކީ ސްކުއަލިފޯމްސް (Squaliformes) އޯޑަރއަށް ނިސްބަތްވާ، ސެންޓްރޯފޯރިޑޭ (Centrophoridae) ފެމިލީގެ ހިމެނޭ ބާވަތްތަކުގެ މިޔަރެވެ (ބޮލްޓޭ އެޓް އަލް.، 2022؛ ވެރިސިމޯ އެޓް އަލް.، 2014). ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުގެ ސަރަހައްދުން ތިން ބާވަތުގެ ކަނޑުމިޔަރު ރިކޯޑުކުރެވިފައިވެއެވެ (އަލީއާއި ސިނާން، 2015). އެއީ ގަލްޕަރ ޝާރކް (*Centrophorus granulosus*)، ލީފްސްކޭލް ގަލްޕަރ ޝާރކް (*Centrophorus squamosus*) އަދި މޮޒައިކް ގަލްޕަރ ޝާރކް (*Centrophorus tessellatus*) އެވެ.

ކަނޑުމިޔަރުގެ ޤާބިލުކަމާ ޖިންސީ ފުރިހަމަ، ކާނާގެ މިންވަރު ފަދަ ޤާބިލުކަމުގެ ތެރެއިން، މި ބާވަތުގެ މިޔަރު ހެދިބޮޑުވުމަކާއި ދަރިމައިވުމަށް ގިނަދުވަސްތަކެއް ނަގައެވެ. ކަނޑުމިޔަރަކީ ދަރިމައިވުމުގައި "އޮވޮވިވިޕެރަސް" (Ovoviviparous) ބާވަތެކެވެ. އެބަސްވުމުގެ ކުރިމަތި މި ބާވަތުގެ މިޔަރުގެ "އެމްބްރިއޯ" ބޮޑުވެގެން އަންނަނީ ބިހުގެ ތެރޭގައެވެ. އެ ބިސް ބޮޑުވެ، ފަޅައިގެންދިޔުމުން އަންހެން މިޔަރުގެ ހަށިގަނޑުގެ ތެރޭގައެވެ (ގޮލާނީއާއި ޕިސާންޓީ، 2000؛ ގުއަލާރޓާއި ކޮބިސްޕިރަދް، 2006). އަދި ވަރަށްވަރުން ކާނާ ލިބިގަތުމަށް އަންހެން މިޔަރުގެ ހަށިގަނޑުގެ ތެރޭގައި ކުޑަ މިޔަރު ގިނަދުވަސްތަކެއް ހޭދަކުރެއެވެ. މިގޮތުން، "ޖެސްޓޭޝަން" (Gestation) ޕީރިއަޑެއްގައި ނުވަތަ ބިސް އުފެދި، ވިހެއުމާ ދެމެދު ގާތްގަނޑަކަށް 2 (ދެއް) އަހަރުދުވަސް މި ބާވަތުގެ މިޔަރު ހޭދަކުރެއެވެ (ގުއަލާރޓާއި ކޮބިސްޕިރަދް، 2006). ކަނޑުމިޔަރަކު ވިހާ ކުއްޖާ ފަހަރަކު، ގާތްގަނޑަކަށް ދިހަވަރަކަށް ކުދި މިޔަރު ވިހާ، އަދި ވިހެއުމަށް ފަހުގައި އަލުން ދަރިމައިވުމާ ދެމެދު ގިނަ އަހަރުތަކެއް ހޭދަކުރާ ބާވަތެކެވެ (ސުޕެރިން އެޓް އަލް.، 2009). އަދި މީގެ ވަރަށް ފަހުން ބޮޑުވާ، ފަހުން ފުރާވަރަށް އަރާ ބާވަތެއް ވެސް މެއެވެ. ކަނޑުމިޔަރުގެ ބާވަތްތައް ދަރިމައިވަނީ އުމުރުން ގާތްގަނޑަކަށް 28 (އަށާވީސް) އަހަރުގައެވެ.

ފޮޓޯ 1: ރާއްޖޭގައި އެންމެ ގިނައިން ހޯދޭ ބޮޑުވާ ބޮވަޅުގެ ކަލިމިތަރު؛ (1) ސްކޮންޑްރޯސް ގުރަސޭއިސްއަދި (2) ސްކޮންޑްރޯސް ސްކުއަމޯސަސް.

## 2.2 ބަޔޮއޮލޮޖީ ދިރިއުޅޭ މާހައުލު

މި ބޮވަޅުތަކުގެ މިޤްދާރު އެންމެގިނައިން ހުރީ ގޮނޑުދޮށުން 200 މީޓަރާއި 800 މީޓަރާ ދެމެދުގެ ފުންމިނުގައެވެ (ކޮމްޕެނިއޯ އާއި ޑިސްޓަންސް، 2000؛ ވެރީސިވާ އެޓް އަލް.، 2012). ރާއްޖޭގެ ކަނޑުގެ ސަރަހައްދު އުފެދިފައިވާ ގޮތުން، އަޑިފަތްތަކުގެ ބޮޑުން މި ފުންމިނުގެ ސަރަހައްދު ކުޑަވުމުން ރާއްޖޭގައި ކަލިމިތަރުގެ ބޮވަޅުތަކަށް އުޅެން އެކަށީގެންވާ ސަރަހައްދު ކުޑަކަމުގައި ބެލެވެއެވެ (އަލީއާއި ސިނާން، 2015). ކަލިމިތަރުގެ ބޮވަޅުތަކަކީ އެންމެގިނައިން ގިނަގޮތަކަށް މާކަނޑުގެ ފުނު ހިސާބުތަކަށް ދަތުރުކުރުން މަދު، އެ އާބާދީއެއް އުފެދުމާ ހިސާބުގައި ދިރިއުޅެވޭ ކަމުގައި ބެލެވޭ ބޮވަޅުތަކެކެވެ (ގްރަހާމް އާއި، 2011؛ ވެރީސިވާ އެޓް އަލް.، 2012). ނަމަވެސް މިގެ ބޮޑުއިން މިލިސަންތާ ގޮތުގެ ސާރުކް ފަދަ ބައެއް ބޮވަޅުތައް ދުރު ދަތުރުތަކަށް ދަތުރުކުރާކަން ފެނިފައިވެއެވެ (ސްވެރިންގ އެޓް އަލް.، 2009). މިއަދުގެ ބޮވަޅުތަކަކީ މާހައުލުގެ ކާނާގެ ހުސްވުމުތަކުގެ (ފުޑް ޗޭން) އެންމެ މަތީގައިވާ (އެޕެކްސް ޕްރެޑޭޓަރ) ގޮތުގައި ހިމެނޭ ބޮވަޅުތަކެވެ. މި ބޮވަޅުގެ މިއަދު އެންމެގިނައިން ޝިކާރަކުރާ އުޅޭނީ ކަނޑުގެ ފުނުގައި ފަތަފަތާއިން އުޅޭ (މިސޮޕެލަޖިކް - ބެތިޕެލަޖިކް) މަސް އާއި ކަސް، ބޮކުރާވަކަސް، ޖަނަވާ ފަދަ ދިރުންތަކެވެ (ގަރުޑިނާރއާއި ޕެޓްރިސިއާ، 2006). ކަލިމިތަރުގެ ބޮވަޅުތަކުގެ ދިރާސާކުރެވިފައިވާ މިންވަރު ނިސްބަތުން މަދުކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

# ބާބު 3: ކަނިމިދަރުގެ މަސްވެރިކަމާއި ވިޔަފާރިއަށް ނަޒަރެއް

## 3.1 ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރިޕޯޓުކޮށްފައިވާ ކަނިމިދަރުގެ ބާވަތްތައް

ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކަނިމިދަރުގެ ތިން ބާވަތެއް ރިޕޯޓުކޮށްފައިވެއެވެ (އެންޑަރސަންއާއި އަހްމަދު، 1993؛ އާދަމް އެޓް އަލް.، 1998؛ އެންޑަރސަން، 1998؛ ޖަލީއާއި ސިމްސަން، 2015).

ތާވަލު 1: ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރިޕޯޓުކޮށްފައިވާ ކަނިމިދަރުގެ ބާވަތްތައް

| ސައިންޓިފިކް ނަން | އާންމު ނަން (އިނގިރޭސިން) | ދިވެހިން ކިޔާ ނަން | ރިފަރެންސް |
|---|---|---|---|
| *Centrophorus granulosus* | Gulper shark | ކަނިމިދަރު | އެންޑަރސަންއާއި އަހްމަދު، 1993 |
| *Centrophorus squamosus* | Leafscale gulper shark | ކަނިމިދަރު | އެންޑަރސަންއާއި އަހްމަދު، 1993 |
| *Centrophorus tessellatus* | Mosaic gulper shark | ކަނިމިދަރު | އެންޑަރސަންއާއި އަހްމަދު، 1993 |

## 3.2 ކަނިމިދަރުގެ މަސްވެރިކަން

ކަނިމިދަރުގެ މަސްވެރިކަން ހިންގައިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިއަދުގެ މަސްވެރިކަން ފެށިފައިވަނީ 1970 ގެ އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައެވެ. ނަމަވެސް މި މަސްވެރިކަން ފުޅާވެގެން ގޮސްފައިވަނީ 1980 ގެ އަހަރުތަކުގައި ގޯނު މަސްވެރިކަން ތަޢާރުފުވުމާއެކުގައެވެ (އެންޑަރސަންއާއި އަހްމަދު، 1993). މި މަސްވެރިކަން ފުޅާވެގެން އައިއިރު އާންމުކޮށް މަސްވެރިކަން ކުރަމުން ދިޔައީ ރާއްޖޭގެ އުތުރުގެ ރަށްރަށުގައެވެ.

މި މަސްވެރިކަމުގައި މައިގަނޑުގޮތެއްގައި އަމާޒުކޮށްފައިވަނީ އަތޮޅު ބޭރު، ފުން ހިސާބުތަކުގައި އުޅޭ ކަނިމިދަރުގެ ތިން ބާވަތަކަށެވެ. އެހެން ނަމަވެސް، ކަނިމިދަރުގެ އިތުރުން ދަތްތިލު މިޔަރާއި (Smalltooth sandtiger) ހިކަނދި ތުން މިޔަރު (False catshark) ފަދަ މި މަސްވެރިކަމުގައި ބާނައިފައިވެއެވެ. މި ބާވަތްތަކުގެ މަސްވެރިކަމުގައި ކަނިމިދަރު ބާނައިފައިވަނީ 250 މީޓަރާއި 800 މީޓަރު ފުންމިނުގައި ހޫކަނބަށް އަޅާ ގޯނު އަޅައިގެންނެވެ (ކުރެހުން 1).

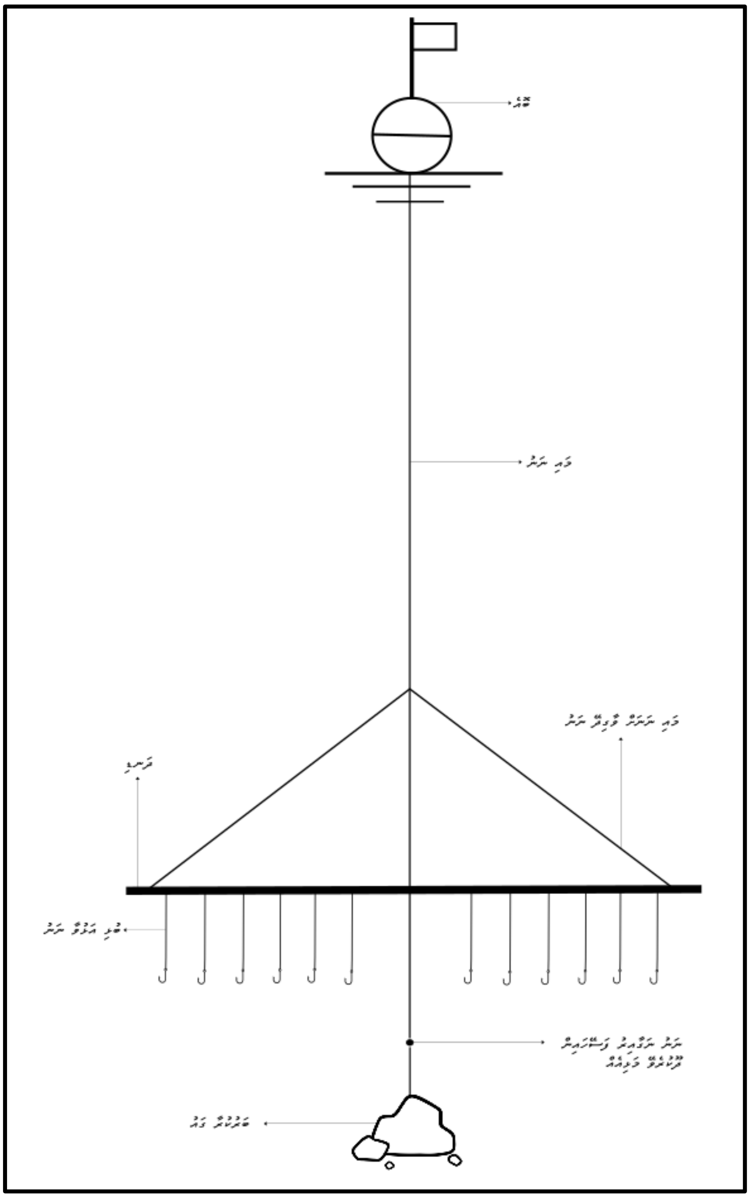

ކުރެހުން 2: ކަނޑުއަޑީގެ މަސްވެރިކަމަށް ރ. އަތޮޅުގައި ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތް

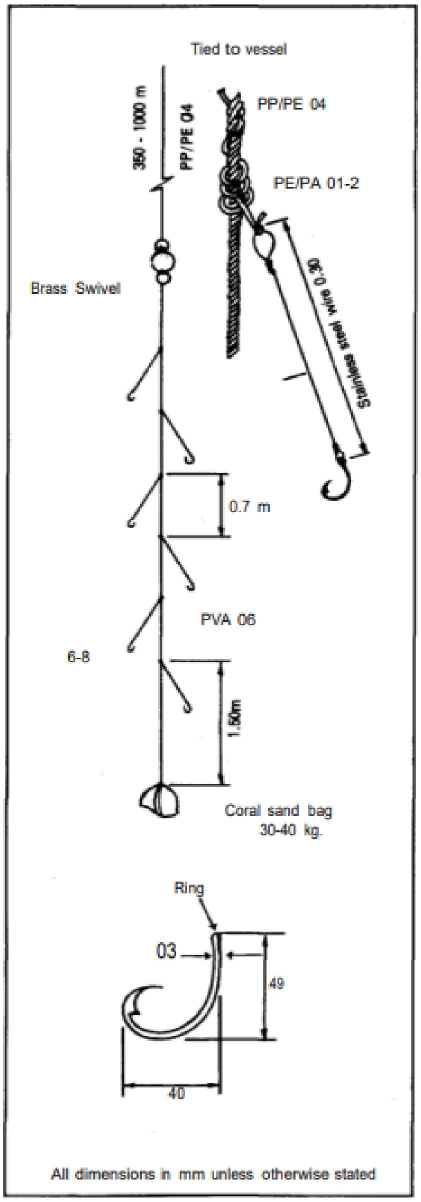


ކުރެހުން 1: ކަނޑުއަޑީގެ މަސްވެރިކަމަށް ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތް (އެންޑަރސަންއާއި އަހުމަދު، 1993)

މި މަސްވެރިކަން ފެށުނީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޖަޕާނުގެ ޖައިކާއިން ފިޝަރީޒް ޕްރޮޖެކްޓެއް "ސޮކާލިން" ނަމަކަށް ކިޔާ މާއްދާ އެކުލެވޭ މިއަދުގެ ގޮތް ގަވާމަށް ސަރުކާރުން ... ދިވެހި ފިޝަރީޒް ... މި މާއްދާ އެންމެ ގިނައިން ... ކަނޑުއަޑީގެ މަސްވެރިކަމުގެ ... ކަނޑުއަޑީގެ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރެވެނީ ... އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ... މަސްވެރިން ... މި މަސްވެރިކަން ކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ... އެއްވެސް ... މަސްވެރިކަމުގެ ... ޓެކްނިކަލް ... މަސްވެރިކަމުގެ ... (ކުރެހުން 2).

މި ބާވަތުގެ މަސްވެރިކަން ފެށިގެން އައި ފުރަތަމަ ދެ އަހަރު މިއީ، ނަފާވެރި، ތިޔާގި ވިޔަފާރިއެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. އެހެން ނަމަވެސް، 1984 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މި މަސްވެރިކަމުގައި ބާނާ މިންވަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެ، 1990 ގެ ފުރުމުރާގައި މި މަސްވެރިކަން މުޅިން ހިނގުމުން ގެއްލިފައިވާކަން ރިޕޯޓުތަކުން ދައްކައެވެ (ޖޯޕީއާއި ސިނާން، 2015). މިގޮތުން، މިޔަރު ބާނުމަށް ޚާއްސަކުރެވިގެން ފެންމިން އިތުރުކުރަންޖެހިފައިވާ ކަމަށާއި، މަސްވެރިކަންކުރަން ފަސާދާ ދު އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭ އެ ސަރަހައްދުގެ ނުވަތަ ރަށްތަކުގެ ކައިރިން މިޔަރު ބާނާ މިންވަރު 50% ދަށްވެފައިވާކަން 1990 ގެ ކުރީކޮޅު ކުރި ސަރުވޭތަކުގެ ތެރެއިން މަސްވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވާކަން ރިޕޯޓުކުރެވިފައިވެއެވެ. މިޔަރުގެ މަސްވެރިކަން ވެއްޓުނުތަން 1990 ގެ އަހަރުތަކުން ފެށިގެން ވަނީ ގަވައިދުތަކެއް ގާއިމުކުރެވިފައެވެ. މިގޮތުން 1996 ގައި ކަނޑުމަސްވެރިކަން ކުރާ ހިސާބުތަކުން މިޔަރުގެ މަސްވެރިކަން ކުރުން މަނާކުރެވުނެވެ. އަދި ރާއްޖޭގައި ހިމާޔަތްކުރަން ކަނޑައެޅުނު ފުރަތަމަ 15 ސަރަހައްދުގައި މިޔަރު ބެލުމަށް އަންނަ ފަތުރުވެރިންގެ މަސްތުރާލުމާ ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި 9 ސަރަހައްދެއް ހިމެނުނެވެ (އެމް. އާރް. ސީ، 2009). 1998 ގައި 7 (ހަތެއް) އަތޮޅުން މިޔަރުގެ މަސްވެރިކަން 10 (ދިހައެއް) އަހަރަށް މަނާކުރެވުނެވެ. އަދި 2008 ވަނަ އަހަރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ އަތޮޅުގެ އެތެރެވަރިން މިޔަރުގެ މަސްވެރިކަންކުރުން މަނާކުރިއެވެ. މީގެ އިތުރުން، 2009 ވަނަ އަހަރު ކަނޑުގެ ސަރަހައްދުން މިޔަރުގެ މަސްވެރިކަން މަނާކުރެވުނެވެ. 2010 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިކްސްކްލޫސިވް ސަރަހައްދުން އެންމެހައި ބާވަތުގެ މިޔަރުގެ މަސްވެރިކަންކުރުން ވަނީ މަނާކޮށްފައެވެ.

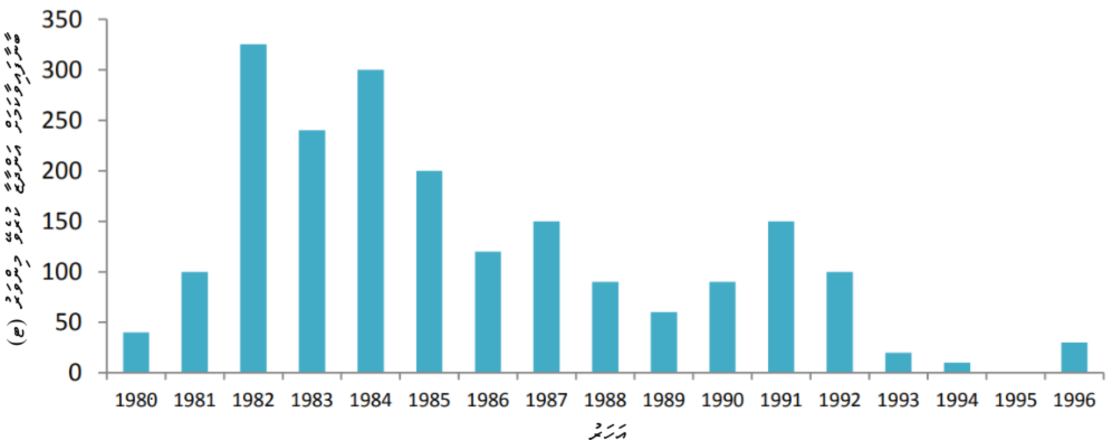


ޗާޓު 1: 1980 އިން 1996 އަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކަރިމިޔަރު ބާނާފައިވާ އަންދާޒާކުރެވޭ މިންވަރު ( ޖޯޕީއާއި ސިނާން، 2015)

### 3.3 ޕްރޮސެސްކުރުމާއި އެކްސްޕޯޓުކުރުން

ގަލްފުގެ ބާޒާރުތަކުގައްޔާއި އޮސްޓްރޭލިއާގެ ބައެއް ބާޒާރުތަކުގައި ކަރިދިއަރުގެ ބޮޑު ފާމަސިއުޓިކަލް އަދި ކޮސްމެޓިކްސްގެ ބޭރުޖެހިފައިވާ މީހުންނަށް ފައިދާހުރި ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ކޮސްމެޓިކްސް އިންޑަސްޓްރީގައި ވެސް ކަރިދިއަރުގެ ބޮޑު ބޭނުންކުރެއެވެ. މިފަދަ ކަރިދިއަރުގެ ބޮޑު މާކެޓުތަކަކީ އެކްސްޕޯޓުކުރާ ފިލިޕީންސް، އިންޑިޔާ، އިންޑޮނޭޝިޔާ، ހޮންކޮންގު، ނިއުޒީލޭންޑު އަދި ސިންގަޕޫރެވެ. 1980 ގެ އަހަރުތަކުގައި 400 ބާލާއި 1,000 ބާލާ ދުވާލާ މިންވަރަކަށް މިއަހަރު ހުރިހާ ބާވަތްތަކުގެ ތެރެއިން ވިޔަފާރިކުރެވުނެވެ (އެންޑަރސަންއާއި އަހުމަދު، 1993). އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައިން މިއަހަރު މަސްވެރިކަން ކުރި ދުވަސްވަރު 87 ބާލާގެ މިއަހަރު ތެރޭ އެކްސްޕޯޓްކޮށްފައިވެއެވެ.

### 3.4 ދިރޭތަކެތި ނެތި ހިނގައިދާނެކަމުގެ ބިރުހިފައިވާ ދިރުންތަކުގެ ވިޔަފާރި ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ބައިނަލްއަޤުވާމީ މުޢާހަދާ (ސައިޓީސް) ގައި ކަރިދިއަރު ހިމެނުމަށް ހުށަހަޅައިފައިވުން

ދިރޭތަކުގެ މިއަހަރު އާބާދީ އިއާދަކަން ދެމެހެއްޓުމަށް ބަލައި ބައިނަލްއަޤުވާމީ މައިދާނުގައި ކުރާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން މިއަހަރު ބައެއް ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރި ކޮންޓްރޯލް ކުރުމަށް ބަލައި ދިރޭތަކައި ނެތިހިނގައިދާނެ ކަމުގެ ބިރުހިފައިވާ ދިރުންތަކުގެ ވިޔަފާރި ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ބައިނަލްއަޤުވާމީ މުޢާހަދާ (ސައިޓީސް[1]) އިން ޤަވާޢިދުތަކެއް އަޅައިފައިވެއެވެ. ސައިޓީސް މުޢާހަދާއަކީ ދިރުންހުރި ބާވަތްތަކާއި ބާވަތްތަކުގެ އުފެއްދުންތަކުގެ ބައިނަލްއަޤުވާމީ ވިޔަފާރިކުރުމުގައި އެ ބާވަތްތަކުގެ އާބާދީތަކުގެ ދެމެހެއްޓުމަށް ނުރައްކާ އަސަރު ނުފޯރާނެ ގޮތުން، ވަކި މިންގަނޑުތަކެއް ހަމަޖެއްސުމުގެ މަޤްޞަދުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އެކުލަވައިލެވިފައިވާ މުޢާހަދާއެކެވެ. މިގޮތުން، 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ޖެނުއަރީ މަހުގައި ބޭއްވުނު ކޮންފަރެންސްގައި ކޮންފަރެންސް އޮފް ދަ ޕާޓީސްގެ ބައްދަލުވުމުގައި ކަރިދިއަރުގެ އާއިލާގައި ހިމެނޭ ހަތަރު ބާވަތެއް (ޖުމްލަ 16 ބާވަތް) މި މުޢާހަދާގެ އެޕެންޑިކްސް 2 ގައި ހިމެނުމަށް ބަލައި ފާސްކޮށްފައިވެއެވެ. ސައިޓީސްގެ އެޕެންޑިކްސް 2 ގައި ދިރުންތަކެތީގެ އެއްވެސް ބާވަތެއް ހިމަނައިފި ނަމަ، އެ ބާވަތެއް ވިޔަފާރި އުސޫލުން އެއް ޤައުމުން އަނެއް ޤައުމަށް ގެންދެވޭނީ، އެ ވިޔަފާރީގެ ސަބަބުން އެ ބާވަތްތަކުގެ އާބާދީގެ ދިރިއުޅުމަށް ނުރައްކާ އަސަރެއް ނުފޯރާނެ ކަމަށް ކަށަވަރުކޮށް، އެކްސްޕޯޓްކުރާ ޤައުމުގެ ސައިޓީސް މެނޭޖްމަންޓް އޮތޯރިޓީން ދޫކުރާ ސައިޓީސް ޕާމިޓަކާ އެކުގައެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ދައުރު އަދާކުރަނީ ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީއިންނެވެ. މި ޕާމިޓް ދޫކުރުމަށް ބަލައި، އެ ޤައުމެއްގައި އެ ބާވަތަކަށް އަމާޒުކޮށް ކުރެވޭ މަސްވެރިކަމަކުން އާބާދީއަށް ގެއްލުންނުވާނެ މިންވަރަށް ކަނޑައަޅާ ދިރާސާގެ ރިޕޯޓެއް (ނޮން-ޑިޓްރިމެންޓަލް ފައިންޑިންގްސް) ތައްޔާރުކުރަން ޖެހެއެވެ. މިގޮތުން، ކަރިދިއަރުގެ ބާވަތްތައް ސައިޓީސްގެ އެޕެންޑިކްސް 2 ގައި ހިމެނިއްޖެ ނަމަ، ރާއްޖެއިން ކަރިދިއަރުގެ ބާވަތްތަކާއި އުފެއްދުންތައް އެކްސްޕޯޓްކުރާއިރު މި ކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ތައްޔާރުކުރަން ޖެހޭނެއެވެ.

[1] CITES. The CITES Appendices. https://cites.org/eng/app/index.php

# ބާބު 4: ޕޮލިސީގެ އަމާޒުތަކާއި އިސްޓްރެޓެޖީތައް

މި ޕޮލިސީ ފަރުމާކޮށްފައިވަނީ، މި ޕޮލިސީގެ މައިގަނޑު މަޤްސަދުތައް ހާސިލުކުރުމަށް ކަނޑައަޅައިފައިވާ އަމާޒުތަކާއި އެ އަމާޒުތަކަށް ވާސިލުވުމަށް އެކުލަވައިލައިފައިވާ އިސްޓްރެޓެޖީތަކާއި ފިޔަވަޅުތަކުގެ މައްޗަށެވެ. މިގޮތުން މި ކަންކަން ހާސިލުކުރުމަށް އެކުލަވައިލައިފައިވާ މައިގަނޑު 4 (ހަތަރެއް) އަމާޒަކީ:

(1) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރެވޭ ކަރިބިއަނުގެ މަސްވެރިކަމާއި، އެ މަސްވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި ހަރަކާތްތަކަކީ އިކޯސިސްޓަމް-ބޭސްޑް މެނޭޖްމަންޓާއި، ޕްރިކޯޝަނަރީ އެޕްރޯޗާއި، ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމުގެ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ހިންގާ ހަރަކާތްތަކެއްކަން ކަށަވަރުކުރުން؛

(2) ކަރިބިއަނުގެ މަސްވެރިކަމާއި އެ މަސްވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި ވަސީލަތްތަކާ ގުޅޭ ހަރަކާތް، އިޤްތިޞާދީ މަންފާތަކާއި އިޖުތިމާޢީ މަންފާތަކަށް ބިނާކޮށް، ސިޔާސަތުތައް އެކުލަވައިލުން؛

(3) ކަރިބިއަނުގެ މަސްވެރިކަމާއި ވިޔަފާރި މޮނިޓަރކުރުމާއި، ކޮންޓްރޯލުކުރުމާއި ސަރވެއިލަންސާބެހޭ ނިޒާމު ތަންފީޒުކޮށް، އެ މަސްވެރިކަމުގެ މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި ރިޕޯޓުކުރުން ހަރުދަނާކުރުން؛

(4) މަސްވެރިކަމުގެ ފަރާތްތަކާއި އެންމެހައި ފަރާތްތަކުގެ ގުޅުމާ ކަރިބިއަނުގެ ވަސީލަތްތަކާއި މަސްވެރިކަމުގެ ހިންގުމުގައި ބައިވެރިކުރުން.

އަމާޒުތަކަށް ވާސިލުވުމަށް އެކުލަވައިލައިފައިވާ އިސްޓްރެޓެޖީތަކާއި ހަރަކާތްތައް ތާވަލު 2 ގައި ހުށަހަޅާފައި މިވަނީއެވެ.

ތާވަލު 2: އަމާޒުތަކަށް ވާސިލުވުމަށް އެކުލަވައިލެވިފައިވާ އިސްތިރާތީޖީތަކާއި، ހަރަކާތްތަކާއި، ކަނޑައަޅައިފައިވާ މުއްދަތާއި، އަދި ކަންކަން ތަންފީޒުކުރާނެ އިދާރާތައް

| އަމާޒު 1: ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރެވޭ ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަމާއި، މަސްވެރިކަމާ ގުޅޭ ހަރަކާތްތަކަކީ އިކޮސިސްޓަމް-ބޭސްޑް މެނޭޖްމަންޓާއި، ޕްރިކޯޝަނަރީ އެޕްރޯޗާއި ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތުގައި ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމުގެ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ހިންގާ ހަރަކާތްތަކެއްކަން ކަށަވަރުކުރުން | | | |
|---|---|---|---|
| **އިސްތިރާތީޖީ** | **ހަރަކާތް** | **މުއްދަތު** | **ތަންފީޒުކުރާނެ އިދާރާތައް** |
| 1.1 ސައިންޓިފިކް ދިރާސާތަކުގެ އަލީގައި ހޯދައިފައިވާ ފުރިހަމަ މައުލޫމާތު ނެތް ހާލަތުގައި ޤުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް ދެމެހެއްޓެނިވި ހަމަތަކުގެ ތެރެއިން ބޭނުންކުރުމަށް ޓަކައި، ފިޔަވަޅުއެޅުން ނާގައި ދުރާލާގެ ސަބަބުން ލިބިދާނެ ގެއްލުމުތަކަށް ރިއާޔަތްކޮށް، ޕްރިކޯޝަނަރީ އެޕްރޯޗުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަން މެނޭޖްކުރުމަށް ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން | 1.1.1 ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަން ކުރުމަށް ވަކި ސަރަހައްދުތަކެއް ކަނޑައެޅުން. | ޕްލޭން ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ އެމް.އެމް.އާރް.އައި |
| | 1.1.2 ދިރާސާތަކުގެ ނަތީޖާތަކަށް ރިއާޔަތްކޮށް، ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަން ކުރެވޭ މިންވަރު (އިންޕުޓް ކޮންޓްރޯލް) ކަނޑައެޅުން. | ޕްލޭން ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ އެމް.އެމް.އާރް.އައި<br>○ މިނިސްޓްރީ<br>○ އެމް.ޕީ.އެސް<br>○ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް |
| | 1.1.3 ދިރާސާތަކުގެ ނަތީޖާތަކަށް ރިއާޔަތްކޮށް، ކަނޑުމަތިން ނެގޭނެ (އައުޓްޕުޓް ކޮންޓްރޯލް) ނުވަތަ އެލޯވަބަލް ކެޗް މިންވަރު ކަނޑައެޅުން. | ކުރު ރާސްތާ (1 އަހަރާއި 3 އަހަރާ ދެމެދު) | ○ އެމް.އެމް.އާރް.އައި<br>○ މިނިސްޓްރީ<br>○ އެމް.ޕީ.އެސް<br>○ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް |
| | 1.1.4 ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކަށް އަންނަ ބަދަލާ ގުޅިގެން ކަނޑުމަތީގެ ބޯވަޅުމަހުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ އުސޫލުތައް ކަނޑައަޅައިފި ނަމަ، ޤައުމީ ފެންވަރުގައި އެ ކަމެއް ތަންފީޒުކުރުން. | ޕްލޭން ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ އެމް.އެމް.އާރް.އައި<br>○ މިނިސްޓްރީ<br>○ ތިމާވެށްޓާބެހޭ ވުޒާރާ<br>○ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް |
| 1.2 ތިމާވެށްޓާ ރައްޓެހި އާލާތްތައް ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަމުގައި ބޭނުންކުރުމަށް ބާރުއެޅުން | 1.2.1 މަސްވެރިކަމުގައި ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން ޤާނޫނު ނަންބަރު 14/2019 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ | ޕްލޭން ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ އެމް.އެމް.އާރް.އައި<br>○ މިނިސްޓްރީ<br>○ އެމް.ޕީ.އެސް |

| އިސްތިރާތީޖީ | ހަރަކާތް | މުއްދަތު | ތަންފީޛުކުރާނެ އިދާރާތައް |
|---|---|---|---|
| | ޓާމްސް) އާއި އެ ޓާމްސްގެ ދަށުން ހަދައިފައިވާ ގަވާއިދުތަކުގައި ކަނޑައަޅައިފައިވާ ކަންކަން ތަންފީޛުކުރުން. | | |
| 1.3 ކައުންސިލުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުން ބަލަހައްޓައި އެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ވަސީލަތްތައް ފުރިހަމަކުރުމާ ގުޅޭ ސަރުކާރުގެ ޤަވާޢިދުތަކާއި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޤަވާޢިދުތަކާއި މުޢާމަލާތްތަކުގައި އިސް ދައުރެއް އަދާކުރުން | 1.3.1 ކައުންސިލްތަކާއި ކައުންސިލްތަކުގެ ވަސީލަތްތައް ބަލައި، ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމާ ގުޅޭ ސަރުކާރުގެ އަދި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޤަވާއިދާއި ޤަވާއިދުތަކުން ކުރާ ސައިންޓިފިކް އަދި ކައުންސިލްތަކުން ފުރިހަމަކުރާ ހިމާޔަތްކުރުމާ ގުޅޭ ކަންކަމުގައި އަމަލުކުރަން ބައިވެރިވުން | ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ އެލް.ޖީ.އާރް.އޭ<br>○ ތިމާވެށްޓާބެހޭ ވުޒާރާ |
| **އަމާޒު 2: ކައުންސިލްތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި އެ މަސްއޫލިއްޔަތާ ގުޅުންހުރި ވަސީލަތްތަކާ ގުޅޭ ހަރަކާތް، އިޖުތިމާޢީ މުޢާމަލާތްތައް އިޤްތިޞާދީ މުޢާމަލާތްތައް ބަލަހައްޓާ ސިޔާސަތުތައް އެކުލަވާލުން** | | | |
| **އިސްތިރާތީޖީ** | **ހަރަކާތް** | **މުއްދަތު** | **ތަންފީޛުކުރާނެ އިދާރާތައް** |
| 2.1 ކައުންސިލު މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ސިޔާސަތުތައް އެކުލަވާލައިދިނުމަށް ހަރަކާތް، އިޖުތިމާޢީ މުޢާމަލާތްތައް އިޤްތިޞާދީ މުޢާމަލާތްތަކާ ބެހޭގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަންކަމާ ގުޅޭ މުޢާމަލާތް އެކުލަވާލުމަށް ކުރާ މަސައްކަތް ހަރުދަނާކުރުން | 2.1.1 ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިނގާ ކައުންސިލްތަކުގެ އާބާދީއަށް އަންނަ ބަދަލުތައް ދެނެގަތުމަށް ބޭނުން ކައުންސިލްތަކުގެ މުޢާމަލާތް އެނގޭގޮތަށް ޕްލޭން ސާވޭ ކުރުން. | ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ އެލް.ޖީ.އާރް.އޭ |
| | 2.1.2 ކައުންސިލްތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ މުޢާމަލާތައް ފީލްޑް ސާވޭތަކުން ލިބޭ މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި ކައުންސިލްތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ހަރަކާތްތައް ހިންގާ ސަރުކާރުތަކުގެ ދެނެގަތުން. | ކުރު ރާސްތާ (1 އަހަރާއި 3 އަހަރާ ދެމެދު) | ○ އެލް.ޖީ.އާރް.އޭ<br>○ މިނިސްޓްރީ |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | 2.1.3 ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރެވޭ ކަނޑިއަޅުގެ މަސްވެރިކަމުގެ އިޖުތިމާޢީ މައުލޫމާތާއި އިޤްތިޞާދީ މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް ސާވޭ ކުރުން. | ކުރު ރޭންޖް (1 އަހަރާއި 3 އަހަރާ ދެމެދު) | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ ޕާޓްނަރ ކައުންސިލްތައް |
| 2.2 ކަނޑިއަޅުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ފަރާތްވެރިން ދެނެގަތުން، ސިޔާސަތުތައް އެކުލަވައިލުމުގައާއި ނިންމުންތައް ނިންމުމުގައި އެ ފަރާތްތަކުގެ ބައިވެރިވުން ޔަޤީންކުރުން | 2.2.1 ކަނޑިއަޅުގެ މަސްވެރިކަމަށް ބަރޯސާވާ ފަރާތްތައް ދެނެގަތުމަށް ޓަކައި މަސްވެރިންގެ ދަފްތަރެއް އެކުލަވައިލުން | ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ ޕާޓްނަރ ކައުންސިލްތައް |
| | 2.2.2 ކަނޑިއަޅުގެ މަސްވެރިކަން ގުޅޭގޮތުން ކުރާ ފިޔަވަޅުތައް ކަނޑައެޅުމުގައި މަސްވެރިކަމުގެ ފަރާތްތަކުގެ ބައިވެރިވުން އިތުރުކޮށް އެ ފަރާތްތަކުގެ ހިއްސާއާއި ލަފާ ހޯދުން. | ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ |
| | 2.2.3 ކަނޑިއަޅުގެ މަސްވެރި މުޖުތަމަޢުތަކާއި ކަމާ ގުޅޭ ޖަމްޢިއްޔާ ޖަމާޢަތްތަކާއެކު ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރުން. | ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ |
| **އަމާޒު 3: ކަނޑިއަޅުގެ މަސްވެރިކަމާއި ވިޔަފާރި މޮނިޓަރކުރުމާއި، ޓެކްނޮލޮޖީކުރުމާއި ސަރވޭލަންސްއަށް ނިޒާމު ތަރައްޤީކޮށް، އެ މަސްވެރިކަމުގެ މައުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި ދިރާސާކުރުން ހަރުދަނާކުރުން** | | | |
| **އިސްޓްރެޓެޖީ** | **ހަރަކާތް** | **މުއްދަތު** | **ތަންފީޒު ކުރާނެ އިދާރާތައް** |
| 3.1 ކަނޑިއަޅުގެ މަސްވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރީގެ ހަރަކާތްތައް ހަރުދަނާ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން މޮނިޓަރކޮށް ބެލެހެއްޓުން. | 3.1.1 ކަނޑިއަޅުގެ މަސްވެރިކަން ކުރާ އުޅަނދުފަހަރު ލައިސަންސްކުރުމުގެ އިންތިޒާމު ހަރުދަނާކުރުން. | ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ ޕާޓްނަރ ކައުންސިލްތައް |
| | 3.1.2 ކަނޑިއަޅު ސަޕްލައިކުރާ އަދި ޕްރޮސެސްކުރާ ފަރާތްތައް ލައިސަންސްކުރުމުގެ އިންތިޒާމު ހަރުދަނާކުރުން. | ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ އެމް.އައި.ޕީ.އެސް |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | 3.1.3 “ޕްރެޝަރިޓް އިންޓަރނޭޝަނަލް ސިވިލްސަމް - ކޮރޫޕް” ގައި، ކަރިއަރުގެ މަސްވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި ހަރަކާތް ހިންގާ ފަރާތްތަކުން ބައިނަލްއަޤްވާމީ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުން. | ޕްލޭން ތަންފީޛުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް |
| | 3.1.4 ކަރިއަރުގެ ބާވަތްތަކަށް ހިއްސާ ވަކި ބަނދަރުތަކެއް ކަނޑައެޅުން. | ޕްލޭން ތަންފީޛުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ ލޯކަލް ކައުންސިލްތައް |
| | 3.1.5 ކަރިއަރުގެ މަސްވެރިކަން ކުރާ އުޅަނދުފަހަރުގައި ވެސަލް ޓްރޭކިންގ ޑިވައިސް ހަރުކުރުން ލާޒިމްކުރުން، ވެސަލް މޮނިޓަރިންގ ސިސްޓަމް ގުޅުވައިލައި އުޅަނދުފަހަރު މޮނިޓަރކުރުން. | ޕްލޭން ތަންފީޛުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ |
| 3.2 ކަރިއަރުގެ މަސްވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރީގެ މައުލޫމާތު އެއްކުރެވޭނެ ހަރުދަނާ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުން | 3.2.1 ކަރިއަރުގެ މަސްވެރިކަމާބެހޭ ލޮގްބުކް ޑިޖިޓަލް މަސްދަތުރުކުރުމުގައި ހިފާ މަސްވަރާއި (ކެޗް) އަދި އެ ބާވަތްތަކަށް ހިފާމަސް ކަނޑުން ބާލައިގެ (ބައިކެޗް) މައުލޫމާތު ހިމަން ހަރުދަނާކޮށް، ލޮގްބުކް ޑިޖިޓަލް މަސްވެރިން ފޯނާ މައުލޫމާތުގެ ބަޔާނެއް އިތުރުކުރުމަށް މަސްވެރިން ކޮންޕިއުޓަރުގެ ޕްރޮގްރާމް ހިންގުން. | ޕްލޭން ތަންފީޛުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ ލޯކަލް ކައުންސިލްތައް |
| | 3.2.2 ކަރިއަރު ޕްރޮސެސްކުރާ ފެކްޓަރީތަކުން މަސް ގަތްފައިވާ ގޮތުގެ ތަފްސީލު (ޕްރޮސެސް ރިޕޯޓް) މިނިސްޓްރީއަށް ހުށަހެޅުން ލާޒިމްކުރުން. | ޕްލޭން ތަންފީޛުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | 3.2.3 އެކްސްޕޯޓްކުރާ ފަރާތްތަކުން ކަނޑިއަރުގެ ބާވަތްތައް ގަންފައިވާ ގޮތުގެ ތަފްސީލު (ޕްރައިސް ލިސްޓް) މިނިސްޓްރީއަށް ހުށަހެޅުން ލާޒިމުކުރުން. | ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް |
| | 3.2.4 އެކްސްޕޯޓްކުރާ ކުންފުނި ސަޕްލައިޗެއިން ޑޭޓާ މިނިސްޓްރީން ދޫކުރައްވާ ގޮތަށް ސޮފްޓްވެއަރއަކުން އަޕްޑޭޓް ލާޒިމުކުރުން. | ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް |
| 3.3 ކަނޑިއަރުގެ މަސްވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރި ބެލެހެއްޓުމާ ގުޅޭ ގަވާއިދުތަކަށް އަމަލުކުރަމުން ގެންދާކަން ކަށަވަރުކުރުމުގެ ގޮތުން ޤާނޫނީ ބެލެހެއްޓުމުގެ ހަރުދަނާ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުން | 3.3.1 އެކްސްޕޯޓްކުރާ ތަކެތި ޓްރޭސަބިލިޓީ ސަޓިފިކޭޓް އިންޓަރނޭޝަނަލް ގޮތުގައި ދޫކުރުން. | ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް<br>○ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް<br>○ މީރާ |
| | 3.3.2 މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ އޮޓޮމޭޝަން އިތުރުން ބަނދަރު ... ކަނޑިއަރުގެ ބާވަތްތައް ދެންނެވިފައިވާ ގޮތުގެ ތަފްސީލު ހިމެނުން. | ކުރު މުއްދަތު (1 އަހަރާއި 3 އަހަރާ ދެމެދު) | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ އެމް.އެމް.އާރް.އައި<br>○ އެމް.ޕީ.އެސް<br>○ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް |
| | 3.3.3 ކަނޑިއަރު ރިޔާ ބަނދަރުތަކުގައި ޓްރާންސްޝިޕް ކުރުން ގާއިމުކުރުން، އެ ފަރާތްތަކުން މުޤާރިން ކަނޑިއަރުގެ މަސްވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރި ގުޅޭ، ހިންގައި، ބެލެހެއްޓުމާ ގުޅޭ ގަވާއިދުތަކަށް އަމަލުކުރަމުން ގެންދާކަން ކަށަވަރުކުރުން. | ކުރު މުއްދަތު (1 އަހަރާއި 3 އަހަރާ ދެމެދު) | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ ލޯކަލް ކައުންސިލްތައް |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | 3.3.4 ކަރިޔަރުގެ މަސްވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރި ބެލެހެއްޓުމާ ގުޅޭ ގަވާއިދުތަކަށް އަމަލުކުރަމުން ގެންދާކަން ކަށަވަރު ކުރުމަށް ޖަކާއި އުޅަނދުފަހަރާއި ކަރިޔަރު ޕްރޮސެސްކުރާ ތަންތަނާއި މަސްދިރުވާ ބަނދަރުތަކުގެއްޗާއި ވެއިގެބަނދަރުގައި އިންސްޕެކްޝަންކުރުން އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސުން | މެދު ރާސްތާ<br>(3 އަހަރާއި 5 އަހަރާ ދެމެދު) | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ އެމް.އެމް.އާރް.އައި<br>○ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް |

**އަމާޒު 4: މަސްވަރަހުވެރިންނާއި އެންމެހައި ފަރުދުންގެ މެދުގައި ކަރިޔަރުގެ ވަސީލަތްތަކާއި މަސްވެރިކަމާމެދު ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުން**

| އިސްތިރާޖު | ހަރަކާތް | މުއްދަތު | ވަސީލަތް ހޯދާނެ އިދާރާތައް |
|---|---|---|---|
| 4.1 މަސްވެރިކަމުގެ ގަވާއިދުތަކާއި، ކަރިޔަރުގެ މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދީ އާންމުން ހޭލުންތެރިކުރުވުން | 4.1.1 އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމެނޭގޮތުން މައުލޫމާތު އެކުލަވައިލައި މުޖުތަމަޢަށް ފޯރުކޮށްދިނުން؛<br>• ކަރިޔަރުގެ ވަސީލަތްތަކުގެ ހާލަތު؛<br>• ކަރިޔަރުގެ މަސްވެރިކަމާބެހޭ މައުލޫމާތު؛ އަދި<br>• ކަރިޔަރުގެ ވިޔަފާރިއާއި އެކްސްޕޯޓް. | މެދު ރާސްތާ<br>(3 އަހަރާއި 5 އަހަރާ ދެމެދު) | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ އެމް.އެމް.އާރް.އައި<br>○ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް<br>○ [illegible] |
| | 4.1.2 މަސްވެރިންނާއި، ވިޔަފާރިވެރިންނާއި، ޕްރޮސެސްކުރާ ފަރާތްތަކާއި، އެކްސްޕޯޓްކުރާ ފަރާތްތަކާއި، ތަންފީޒީ އޮފިސަރުން ގަވާއިދުތަކަށް އަހުލުވެރިކުރުވުމަށް މަސައްކަތް ބައްދަލުވުންތަކާއި، ތަމްރީނުތައް ބާއްވައި، ކަރުދާސްތައް ހިންގުން | ޕްލޭން ތަންފީޒުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން | ○ މިނިސްޓްރީ<br>○ އެމް.އެމް.އާރް.އައި<br>○ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް<br>○ އެމް.ޕީ.އެސް<br>○ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް - ސީޖީ |

# ބާބު 5: ތަންފީޒުކުރުމުގެ ފިޔަވަޅުތައް

ކާރިޘާތަކުގެ ހަރަކާތްތަކާއި ގުޅިގެން ސިފައިންނާއި ރައްޔިތުންގެ މުޖުތަމަޢުތަކާއި ކަމާ ގުޅުންހުރި ސިޔާސަތުތަކުގެ މަސްލަހަތު ބަލައި، ކަމާ ގުޅޭ އިންތިޒާމު ފަރާތްތަކާއި މުއައްސަސާތަކުގެ ޚިދުމަތްތަކުގެ މަންފާއަށް، މި މުއައްސަސާ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ބިނާކުރުމަށް ބޭނުންވާ ބަޖެޓަށް ބިނާކުރުމަށް ފަހުން، ބައިނަލްއަޤްވާމީ ފެންވަރުގައި ބަލައިގަނެވޭ އުސޫލުތަކާ ބިނާކުރުމުގެ އަވަސް ފިޔަވަޅުތައް އެކުލެވޭނީ ވަގުތީގައި ތަޢާރުފުކުރާ ގޮތުގެ ކަންކަން. މިގޮތުން، މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އަމާޒުތަކާއި އިސްތިރާތީޖީ ހާސިލުކުރުމަށް ބޭނުން ކުރާ ފިޔަވަޅުތައް ތަރައްޤީ ކުރެވިދާނެ.

## 5.1 ކާރިޘާގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ތަންފީޒުކުރާ ގޮތްތަކުން މިނިސްޓްރީއަށް ލަފާދޭ ކޮމިޓީއެއް އުފެއްދުން

ކާރިޘާގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ފިޔަވަޅު ބިނާކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުންނާއި، ކާރިޘާގެ ޢާއްމު ތަންފީޒުކުރުން އަވަސް ފިޔަވަޅުތަކާ ގުޅޭގޮތުންނާއި، މިނިސްޓްރީއަށް ލަފާ ދިނުމަށް ބޭނުމާއި ލަފާދޭ ކޮމިޓީއެއް ޤާއިމުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި ކޮމިޓީގެ ޒިންމާތައް މަދުވެގެން އަންނަނި އެއްގޮތަށް ބެހެވޭނެއެވެ.

ކޮމިޓީ އުފައްދާއިރު، ތިރީގައިވާ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށެވެ.

(ހ) މުޤައްރިރު (މިނިސްޓްރީގެ ޑިޒާސްޓަރ ޑިޕާޓްމަންޓް ތަމްސީލުކުރާ މަންދޫބެއް)؛

(ށ) މިނިސްޓްރީގެ ޕޮލިސީ ޕްލޭނިންގ ސެކްޝަން ތަމްސީލުކުރާ މަންދޫބެއް؛

(ނ) އެން.ޑީ.އެމް.ސީ ތަމްސީލުކުރާ މަންދޫބެއް؛

(ރ) ކާރިޘާގެ މަސައްކަތުގައި ފަރާތްތަކުން ތަމްސީލުކުރާ 2 (ދޭއް) މަންދޫބުން؛

(ބ) ކާރިޘާގެ އެހީތެރިކަމުގައި ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރ، އެން.ޖީ.އޯތަކާ ފަރާތްތަކުން ތަމްސީލުކުރާ 2 (ދޭއް) މަންދޫބުން؛

(ޅ) ތިލަފުށީ ސިވިލް ސަރވިސްގެ ތަންފީޒުކުރުމުގެ ޒިންމާ އެ ދާއިރާ ހަމަޖެއްސުމާ ސަރުކާރުގެ ވުޒާރާ ތަމްސީލުކުރާ މަންދޫބެއް؛

(ކ) އިންޑިއާ ސިވިލް ސަރވިސްގެ ތަންފީޒުކުރުމުގެ ޒިންމާ އެ ދާއިރާ ހަމަޖެއްސުމާ ސަރުކާރުގެ ވުޒާރާ ތަމްސީލުކުރާ މަންދޫބެއް؛

(އ) ޕޮލިސް ގަވަރނަމަންޓް އޮފިސް ތަމްސީލުކުރާ މަންދޫބެއް؛

(ވ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރަޖިސްޓަރީކުރެވިފައިވާ ކަމާ ގުޅޭ ޖަމްޢިއްޔާއެއް؛

(މ) މޯލްޑިވްސް ކޯސްޓްގާޑް ސަރވިސް ތަމްސީލުކުރާ މަންދޫބެއް.

މީގެ ތެރެއިން އަންނަނިވި ފަރާތްތައް ކޮމިޓީއަށް ކުރިމަތިލާގެ ބޭނުންތެރިކަން ހާމަކުރުމަށް ކުރެވޭއިރު މިނިސްޓްރީން އާންމުކޮށް އިޢުލާންކުރެވޭނެއެވެ.

(ހ) ކަރިމިތަރުގެ މަސްވެރިކަންކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ތަމްސީލުކުރާ މަންދޫބުން؛

(ށ) ކަރިމިތަރުގެ އެކްސްޕޯޓަރުންނާއި ޕްރޮސެސަރުން، އެކްސްޕޯޓަރުން ފަރާތްތަކުގެ ތަމްސީލުކުރާ މަންދޫބުން؛

(ނ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ކަމާ ގުޅޭ ޖަމުޢިއްޔާ.

ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ތެރޭގައި އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމެނެއެވެ.

(ހ) މި ޕްލޭން ތަންފީޒުކުރުމާ ގުޅޭ ތަފްސީލީ އަހަރީ އެކްޝަން މިނިސްޓަރަށް ހުށަހެޅުން.

(ށ) ކަރިމިތަރުގެ މަސްވެރިކަމާ ގުޅޭ ފަންނީ ރިޕޯޓުތަކާއި އެހެނިހެން ރިޕޯޓުތައް މުރާޖަޢާކުރުން.

(ނ) ކަރިމިތަރުގެ މަސްވެރިކަމާ ގުޅޭ ފަންނީ ރިޕޯޓުތަކާއި ހިސާބުތަކަށް ބަލައި ބޭނުންވާ މަސްވެރިކަމާއި ބައިނަލްއަޤުވާމީ މަސްވެރިކަމާ ބައިނަލްއަޤުވާމީ ނަޒަރިއްޔާތާއި ހަރަކާތްތަކާ ގުޅިގެން، އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ޚިޔާލުތަކާ ބެހޭގޮތުން މިނިސްޓްރީއަށް ލަފާ ދިނުން.

(ރ) ސަރަޙައްދީ ނުވަތަ ބައިނަލްއަޤުވާމީ ފޯރަމްތަކުގައި ކަރިމިތަރުގެ މަސްވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރި ތަރައްޤީކުރުމަށް އަދި ފިޔަވަޅުތަކާއި ބައިނަލްއަޤުވާމީ ފޯރަމްތަކުގައި ތަންފީޒުކުރުމާ ގުޅޭ މިނިސްޓްރީއަށް ލަފާ ދިނުން.

(ބ) މި ޕްލޭން ތަންފީޒުކުރުން، މޮނިޓަރކުރުމާއި ރިވިއުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން މިނިސްޓްރީއަށް ލަފާ ދިނުން.

## 5.2 ލައިސަންސްކުރުން

ކަރިމިތަރުގެ މަސްވެރިކަން ރާވައި، ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމުގައި ލައިސަންސްކުރުމުގެ ނިޒާމް ގާއިމުކުރުމުގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް ބޭނުމަކީ، ކަރިމިތަރުގެ މަސްވެރިކަމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ފަރާތްތަކާއި އިޤްތިޞާދީ ފައިދާ ހޯދުމުން ކަރިމިތަރުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ވަސީލަތްތަކަށް ބޭހާލާ ފަރާތްތަކަށް ދަނޑިވަޅާއި، ކަރިމިތަރުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ދެމެހެއްޓުނު ބެލެހެއްޓުމެވެ. އަދި ކަރިމިތަރުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތް ތަރައްޤީކުރުމުގައި މަސްވެރިންނަށް ފައިދާކުރާ ހިދުމަތްތައް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ފައިދާކުރާނެ ގޮތަށް ބަލައި ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު މިނިސްޓްރީއަށް ލިބިގަތުމަށް ލައިސަންސްތަކުގައި އެ ޝަރުތު އެކުލަވާލާނެއެވެ.

މިގޮތުން، މިހާރު ލައިސަންސް ނިޒާމް ގާއިމުކުރުމުން، ކަރިމިތަރުގެ މަސްވެރިކަމާއި ކަރިމިތަރުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރިގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ފަރާތްތަކަށް އެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ރަޖިސްޓްރޭޝަން ދޫކުރުމާއި މަސްވެރިންނާއި މަހާއި ވިޔަފާރިއާ ގުޅޭ އުފެއްދުމާއި ތަޖުރިބާ ފަރާތްތަކުގެ ހަރަކާތްތަކުގެ ރިކޯޑް ބެލެހެއްޓުމަށް އަދި ފަރާތްތަކަށް ހަރަކާތްތެރިވެގެންވާ އިޖުތިމާޢީ ހަރަކާތްތެރިވާކަމާއި އިޖުތިމާޢީ ހަރަކާތްތަކުގެ ވަގުތުން އޮޅުން ފިލުވައިދޭނެއެވެ. އަދި މިގޮތުން ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ކަރިމިތަރުގެ މަސްވެރިކަމާ އެކަށައަޅާފައިވާ، ލައިސަންސްތަކުގައި ކަށަވަރުކުރެވޭނެ

ފަތުރުވެރިންގެ މައުލޫމާތާއި މަހުގެ އުފެއްދުންތަކާ ޚަރަދާ ބިންބިމުގެ މައުލޫމާތު ބެލެހެއްޓުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރާ ކާރިޘާތަކުގެ މަސްވެރިކަމަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ރާވައި، ހިންގައި، ބަލަހައްޓަމުންގެންދާ މަސްވެރިކަމަކަށް ގެދުމަނާއި، ބައިނަލްއަގުވާމީ ފެންވަރުގައި ބަލައިގަންނަ މަސްވެރިކަމަކަށްވުމަށް ވެސް މުހިންމު ޖިހަތްތަކާ ކަމެކެވެ. މީގެ އިތުރުން، ކާރިޘާތަކުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކާ ޕްރޮގްރާމުތަކުގައި ވެސް މިފަދަ ނިޒާމަކުން އެއްކުރާ މައުލޫމާތުގެ ބޭނުންކުރެވޭނެއެވެ.

މިގޮތުން، ކާރިޘާތަކުގެ މަސްވެރިކަމާއި ކާރިޘާތަކުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރީގެ ހަރަކާތްތަކަށް ހަރުދަނާ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން މޮނިޓަރުކޮށް ބެލެހެއްޓުމަށް ޓަކައި ކާރިޘާތަކުގެ މަސްވެރިކަމުގައާއި ކާރިޘާތަކުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރީގައި ހަރަކާތްތެރިވާމުންދާ އަންނަނިވި ފަރާތްތަކަށް ލައިސަންސްކުރެވޭނެއެވެ.

(ހ) ކާރިޘާތަކުގެ މަސްވެރިކަންކުރާ އުޅަނދުފަހަރު.

(ށ) ކާރިޘާތު ގެން ސަޕްލައިކުރުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ފުރުވެރިން.

(ނ) ޕްރޮސެސްކުރުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ފަރާތްތައް.

ލައިސަންސަށް އެދުމާއި، ދޫކުރުމާއި، އައުކުރުމާއި، ބާޠިލުކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތާއި، ލައިސަންސުގެ މުއްދަތާއި ފީ އަދި ލައިސަންސް ލިބިފައިވާ ފަރާތްތަކުން ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނެ ގޮތް، ކާރިޘާތަކުގެ މަސްވެރިކަން ރާވައި، ހިންގައި، ބަލަހައްޓަމުންދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރެވޭނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ކާރިޘާތަކުގެ މަސްވެރިކަންކުރުމަށް ލައިސަންސް ދޫކުރެވޭނީ އެކަމުގައި އުޅަނދުފަހަރާއި އުޅަނދުފަހަރުގެ ކެޕްޓަނުންނާއި ފަޅުވެރިންގެ މައުލޫމާތު ހިމެނޭ ދަފުތަރެއް މިނިސްޓްރީން އެކުލަވާލައިގެން ބެލެހެއްޓުންނެވެ. ކާރިޘާތަކުގެ މަސްވެރިކަންކުރުމުގައި އުޅަނދުފަހަރު ދަފުތަރު މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ ފޯމު އަދަދަކުންނެވެ. މިގޮތުން ދޫކުރެވޭ ލައިސަންސްތަކުގެ ލައިސަންސް ދޫކުރެވޭނީ ގިނަވެގެން 40 (ސާޅީސް) އަހަރުދުވަހެވެ.

## 5.3 މައުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި ބެލެހެއްޓުން

ކާރިޘާތަކުގެ މަސްވެރިކަމުގައި ހިފާ މަހުގެ އާބާދީއަށް އަސަރުކުރުމާ ބަދަލުތަކަށް ދެނެގަތުން، އާބާދީގެ މިންވަރު ހިސާބުކުރުން، އަދި މަސްވެރިކަމުގެ ކުޅަދާނަކަން އާބާދީއަށް ގެއްލުންނުވާ، ދެމެހެއްޓެނިވި މިންވަރަކަށް ކަރަވަރުކުރުމަށް ޓަކައި ކާރިޘާތަކުގެ މަސްވެރިކަމުގައި ބާނާ ބާވަތްބާވަތާއި އެ ބާވަތްތަކުން ބާނާ މިންވަރާއި، އެ ބާވަތްތަކުން ހިފުމަށް ހުއްދަދެވޭ ދާދަ (އެކަރޗް) އާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު އެއްކޮށް ބެލެހެއްޓުމަކީ މުހިންމު ކަމެކެވެ. މަސްވެރިކަމުގެ ބަޔޮލޮޖިކަލް ދިރާސާތަކުގައި އެންމެ މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރަނީ މަސްވެރިކަމުގެ ލޮގްބުކް ނިޒާމާއި މަސްވެރިލޮގްބުކެވެ. މަސްވެރިލޮގްބުކަކީ މަސްވެރިކަމުގެ ކޮންމެ ދަތުރެއް ނިމުމުން ދަތުރުގެ އެ ދަތުރުގައި ހިފި ބާވަތްބާވަތާއި އެ ބާވަތްތަކުން ހިފި މިންވަރާއި (އެކަރޗް) މަސްވެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކާއި، ހިސާބުގައި ބާނާ ބާވަތްތަކުގެ ތަފާސްހިސާބު ނަގާ ފޯމެކެވެ. މީގެ އިތުރުން، މަސްވެރިކަމުގައި ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތްތަކާއި ވަގުތާއި ބާނާ ސަރަހައްދުތަކުގެ މައުލޫމާތު ވެސް ލޮގްބުކުގައި ހިމެނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، މަސްބާނާ ސަރަހައްދުތަކުގެ ބާވަތްތަކާއި، މިފަދަ ސަރަހައްދުތަކުގެ ވިޔަފާރިއާ ގުޅުންހުރި ވަސީލަތްތައް ހިމެނޭ މައުލޫމާތު އެއްކުރެވެއެވެ. މި ލޮގްބުކަކީ

މުއްދަތަކީ ފަސް ދުވަހުން ދުވަހަށް ގޮތުގައި މަސްވެރިކަން ކުރުމަށް ޓަކައި އަދި މަސްވެރިކަމުގެ ނަފާ ދިގު މުއްދަތަކަށް ދެމެހެއްޓުމަށް ޓަކައި، މަސްވެރިކަން ހިމާޔަތް، ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމަށް ބޭނުންކުރާ މުއްދަތަކަށެވެ.

މިގޮތުން، ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަމާއި ކަނޑުމަތީގެ މަސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރީގެ މުއްދަތުގެ އެއްކުރުވުން ހަރުދަނާ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުން، އެންމެހާ ފަރާތްތަކުން މަސްވެރިކަމުގެ މުއްދަތުގެ މިނިސްޓްރީއަށް ފޯމުތައް ހުށަހަޅާ ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދާނެއެވެ.

- މި ޕްރޮގްރާމުގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުގެ ލިސްޓަކީ މަސްވެރިކަންކުރާ އުޅަނދުފަހަރުން މަސް ރިޕޯޓު ނުވަތަ ފޯމު ފޮނުވުން، މުއްދަތު ފޯމުގައި ފޮނުވުން؛
- ކަނޑުމަތީ ގެން ސަޕްލައިކުރުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ވެރިފައިން ކަނޑުމަތީ ގެންގުޅޭ ގޮތުގެ ބެލުންތައް (ފްރީކޯސް ރިސްކް) ފޯމުވެން؛
- ކަނޑުމަތީ ޕްރޮސެސްކުރުން އެކްސްޕޯޓްކުރާ ފަރާތްތަކުން ކަނޑުމަތީ ގެންގުޅޭ ގޮތުގެ ބެލުންތައް (ފްރީކޯސް ރިސްކް) ފޯމުވެން.

## 5.4 ކަނޑުމަތީ މަސްވެރިކަން މޮނިޓަރުކުރާނެ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުން

ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރާ ކަނޑުމަތީ މަސްވެރިކަމުގެ ހަރަކާތްތަކާ ބެލެހެއްޓޭ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ކުރާ މަސްވެރިކަމަކަން ކުރުމަށް ޓަކައި ފިޝަރީޒް މޮނިޓަރިންގ، ކޮންޓްރޯލް އެންޑް ސަރވެއިލަންސް (އެމް.ސީ.އެސް) ނިޒާމު ހަރުދަނާކޮށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ މުހިއްމު ކަމެކެވެ. މިގޮތުން، ކަނޑުމަތީ މަސްވެރިކަމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ އުޅަނދުފަހަރު މޮނިޓަރކޮށް ބެލެހެއްޓުމަށް ޓަކައި އަންނަނިވި ފިޔަވަޅުތައް އަޅާނެއެވެ.

### 1. މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ މިންގަނޑެއްގެ ވެސަލް މޮނިޓަރިންގ ސިސްޓަމް (ވީ.އެމް.އެސް) ހަރުދަނާ ބެލެހެއްޓުން ގާއިމުކުރުން

ވެސަލް މޮނިޓަރިންގ ސިސްޓަމުގެ އެހީގައި އުޅަނދުތަކުގައި ހަރުކުރާ ވެސަލް މޮނިޓަރިންގ ޑިވައިސް މޮނިޓަރކުރާ އުޅަނދު ހުރި ސަރަހައްދު ނުވަތަ ޕޮޒިޝަން ކޮންމެ ވަގުތަކު ފަސް މިނެޓުގެ ގާބިލުކަން ފޯރުކޮށްދެއެވެ. މި ނިޒާމު ގުޅުވައިލުމުން، ފާސްކުރާ ގަވާއިދާ ހިލާފަށް ހަރަކާތްތެރިވާ އުޅަނދުފަހަރު ދެނެގަތުމަށް އެހީތެރިވެ، މަސްވެރިކަން މޮނިޓަރުކުރަން ހިންގާ ހަރަކާތްތައް ފަސޭހަވެގެންދާނެއެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން، އުޅަނދުފަހަރުގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން އިތުރުކުރުމަށް، ކަނޑުމަތީގެ ހާދިސާ ދިމާވާ ހާލަތްތަކުގައި އުޅަނދުފަހަރު ބޭނުންކުރުމުގެ ސަރަހައްދު އެނގޭ ގޮތަށް ސަރޗް އެންޑް ރެސްކިއު އޮޕަރޭޝަންތަކުގައި ހާލަތާ ހަރުދަނާ ވަގުތު އެހީ ތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެވޭނެއެވެ.

### 2. ކަނޑުމަތީ ލިޔުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުން

ބޮޑުގައި ދޭ ކަނޑުމަތީ ބަނދަރަކަށް ގެންނައިރު ކަންނަންވާނީ މިއަދުގެ އެއްވެސް ބައެއް ހާލަތު ހަރުގަނޑުން ވަކިންކުރެވޭނެއެވެ. އަދި ބަނދަރަކަށް ގެންނައިރު ކަނޑުގައި ޕްރޮސެސްކުރުމުގެ އެއްވެސް ހަރަކާތެއް ހިންގުމަކީ މަނާކަމެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާނެއެވެ.

މިގޮތުން، ކަނޑިއަޅާ ކިޔުން (ޕޯސްޓްކޯޑުން) އަންނަނިވި ބަސްތަކުގެ ތެރެއިން ކުރެވޭނެއެވެ.

(ހ) ހދ. ކުޅުދުއްފުށި

(ށ) ށ. ފުނަދޫ

(ނ) ރ. މަޑުއްވަރި

(ރ) އއ. ހިމަންދޫ

## 5.5 އަމާޒުކުރާ މަސް ފިލުވައި ހިފާ ނުވަތަ ބޭނާ ނުވަތަ ނުދޭ ކަނޑުގެ އެހެނިހެން ދިރުންތަކެއް (ބައިކެޗް) ހިފާ މިންވަރާއި މަރުވާ މިންވަރު މަދުކުރުމަށް ފިޔަވަޅު އެޅުން

ފަރުބަދަތަކާއި ފަޅުތެރޭގައި އާންމުކޮށް އުޅޭ މިޔަރާއި ފަރުގެ އުފެއްދުންތެރިކަމުގައި މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރާ އެހެނިހެން ބާވަތްތައް މި މަސްވެރިކަމުގައި ހިފޭ މިންވަރު މަދުކުރުމަށް ޓަކައި، އަދި މި މަސްވެރިކަމުގެ ސަބަބުން އެ ބާވަތްތަކަށް ލިބިދާނެ ގެއްލުން ވީހާވެސް ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި، ކަނޑިއަޅާފައިވާ މަސްވެރިކަމުގެ އައުޓްފިޓް ހަރުގާތައް އެތެރެވަރިގައި ނުހިނގާ ގޮތަށް މަސްކުރެވޭނެއެވެ. އަދި އެފަދަ ހަރުގާތަކާއި ހިންގުމަށް ހުއްދަ ދޫކުރާ ހަމައެކަނި އޮބްޒާވަރުން ބޭރުގެ ސަރަހައްދުތަކުގައެވެ. އަދި މި މަސްވެރިކަމުގައި ކަނޑިއަޅާ ފިޔަވަޅު ހިފޭ އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ދިރުމާއި (ބައިކެޗް) އެއްވެސް ގޮތަކަށް އުނދަގޫގައި ބޭއްވުމާއި، ރައްކާކުރުމާއި، ކަނޑުގައި ދޫކޮށްލުމާއި ގެއްލުމެއް (ޑިސްކާޑްކުރުން)، ނުވަތަ ޕްރޮސެސިންގ ފަސޭހަކަމާއި ނުވަތަ އެއްގޮތަކުން ގެއްލުން އަދި ގެއްލުވުމާއިން މަނާކުރެވޭނެއެވެ.

## 5.6 މަސްވެރިކަމުގެ މޯސުމް ކަނޑައެޅުން

ކަނޑިއަޅާ ހަޔާތުގެ ދައުރާއި ރިޢާޔަތްކޮށް، އަދި މި މަސްވެރިކަން އެންމެ ފުރާޅުގައި ކުރެވޭނީ ދުވަސްވަރު މަހުގެ އާބާދީ ހިނގުވާލެވޭ ގޮތުގެ މައްސަލަ ބެލުމަށް، މި މަސްވެރިކަމުގެ ހަރުގާތަކަށް ވެސް މިންވަރަކަށް މަސްދުރުކުރުވަން މުހިންމު ކަމެއް. މިގޮތުން ކޮންމެ އަހަރަކު 7 (ހަތެއް) މަސްދުވަހަށް ވުރެ ދިގު ނޫން މުއްދަތަކަށް ކަނޑިއަޅާ މަސްވެރިކަން ކުރުމަށް ވަކި މޯސުމެއް ކަނޑައެޅޭނެއެވެ.

## 5.7 ކެޗް ސެޓްފިކެޓް ދޫކުރުން

ޔޫރަޕަށް ހިއާފަތް އިމްޕޯޓުކުރުމުގައި، އަދި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ނަޒަރީ ކުރާ (އިލީގަލް، އަންރިޕޯޓެޑް އެންޑް އަންރެގިއުލޭޓެޑް - އައި.ޔޫ.ޔޫ) މަސްވެރިކަން ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ވިޔަފާރިގައި ބަރުދަން ކުރާ މަސްތަކުގެ އަސްލު ހަރަދަކީ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ވަޒަން މަސްވެރިކަމުގެ ބޭނުން ކެޗް ސެޓްފިކެޓް ދޫކުރުމުގެ ނިޒާމް ގާއިމުކުރުމަށް ފިޔަވަޅު އަޅާނެއެވެ.

މިގޮތުން މިނިސްޓްރީން ގާއިމުކޮށްފައިވާ ކެޗް ސެޓްފިކެޓް ދޫކުރުމުގެ ނިޒާމު ފުރިހަމަކޮށް، އެކްސްޕޯޓް ކުރެވޭ ކޮންމެ ކަނޑުމަހުގެ އޮރިޖިން ކަށަވަރުކުރުމުގެ ސިސްޓަމެއް މިނިސްޓްރީން ދޫކުރާ ކެޗް ސެޓްފިކެޓްގައި ހިމެނުމަށް ލާޒިމުކުރެވޭނެއެވެ. ކެޗް ސެޓްފިކެޓް ދޫކުރުމުގެ ނިޒާމު ޑިޖިޓަލްކޮށް އެކްސްޕޯޓުކުރާ ކަނޑުމަހުގެ އޮރިޖިން ކަށަވަރުކުރުމާއި ކަނޑުމަހުގެ ޓްރޭސަބިލިޓީ، ކަނޑުމަހުގެ މަޢުލޫމާތު ފަހިކޮށްދިނުމަށް މަސައްކަތްކުރެވޭނެއެވެ. އަދި މި މަޢުލޫމާތުގެ އަޑިގައި ކަނޑުމަހުގެ ނަފްއެހެރު ބޭނުންކުރަ ކަނޑުމަހުގެ އޮރިޖިން ދެނެގަތުމަށް ޓްރޭސަބިލިޓީ ސިސްޓަމެއް ގާއިމުކޮށް މޮނިޓަރިންގ ނިޒާމު ވަރުގަދަކުރެވޭނެއެވެ. (ބްރާންޑިންގ އިކޯލޭބަލިންގ) މަގުފަހިވާގޮތަށް ހިނގާނެއެވެ.

## 5.8 ޕްރިކޯޝަނަރީ ފިޔަވަޅުތައް

ސައިންޓިފިކް ދިރާސާތަކުގެ އަލީގައި ހާލަތުގައިވާ ފަރާތަކާއި މަސްވެރިކަމުގެ ބޭނުމަށް ހިފާ ބާވަތްތަކުގެ ޚާއްޞަ ވަކި ކަމެއް ފާހަގަކުރެވިއްޖެނަމަ، ފިޔަވަޅު އަޅައިގެން ދަތުރުކުރަމުންދާ ކަނޑުމަސް ބިލޭހުގެ ގޮތުގައި ދަނޑިވަޅު ކުރަމުންދާ ތަނެއް ބޮޑުކޮށްގެން ބެލެހެއްޓުމުގެ ގޮތުން ގަވާއިދު ނިސްބަތުން ރިޔާއަތްކުރާ އަސާސީ ޤަވާޢިދު، ދޭދަރަމެދު ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމުގެ ކަންތައް ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ޖަވާބުދާރީވާ ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ދިމާލު ސަރަޙައްދު ކަނޑުފަތުރުވެރިކަމާ ދާއިރާގެ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމުގައި ޤާނޫނީ ބާރު ދީފައިވާ ކަނޑައެޅުމުގެ (ޔޫ.އެން.ސީ.އެލް.އޯ.އެސް، 1982). މިގޮތުން ކަނޑުފަތުރުގެ ސަރަޙައްދު ދެމެހެއްޓުމަށް، ވަކިގޮތެއް ބެލެހެއްޓުމަށް ދަށްވުމުގެ ފިޔަވަޅުތައް އިތުރުން، އެހެނިހެން ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމަށް ހުއްދަ ލިބިގެންވާ ގާނޫނީ އެޅުމުގެ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމަށް ނިންމާފައިވެއެވެ. މިގޮތުގައި އިންޓަރނޭޝަނަލް ކަނޑުފަތުރު ކަނޑުމަހުގެ ވެރިކަމުގެ ކޮންސަރވޭޝަނާއި ތަންފީޒުކުރުމާއި ކަނޑުމަހުގެ ސްޓޮކް އެސެސްމަންޓް ހަރަކާތްތަކަށް ގެނެސްދެވޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން ހިމެނެއެވެ.

## ބާބު 6: ޕްލޭން ތަންފީޒުކުރުން

މި ޕްލޭނުގެ އަމާޒުތަކަށް ވާސިލުވުމަށް އެކުލަވާލައިފައިވާ ހިސާބުތައް ރަނގަޅުކުރުމުގެ ޕްލޭނުގައި ބާރުއަޅާފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުގެ ޒިންމާތަކާއި ޒިންމާދާރުވުން، އެ ކަންކަން ތަންފީޒުކުރުމަށް މިނިސްޓްރީގެ ޒިންމާއެކެވެ. އަދި މިގޮތުން، މި ޕްލޭންގައި ހިމަނާފައިވާ ކަނޑުމަހުގެ މަސްވެރިކަން ރާވައި، ބެލެހެއްޓުމުގެ ފިޔަވަޅުތައް ތަންފީޒުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކަނޑައަޅާފައިވާ ގަވާއިދު (ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ޤާނޫނު 14/2019) ގެ ދަށުން ކަނޑުމަހުގެ މަސްވެރިކަން ރާވައި، ހިނގައި ބެލެހެއްޓުމުގެ ގަވާއިދު އެކުލަވާލެވޭނެއެވެ.

## ބާބު 7: ޕްރޮސެސް މުރާޤަބާކުރުމާއި މުރާޖަޢާކުރުން

މި ޕްރޮސެސް މުރާޤަބާކޮށް މުރާޖަޢާކުރެވޭނީ، ކޮންމެ 5 (ފަހެއް) އަހަރަކުންނެވެ. ޕްރޮސެސް މުރާޤަބާކުރުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތު ހުރި ފަރާތްތަކާއި، ލައިސަންސް ދޫކުރާ ފަރާތްތަކާއި، ޕްރޮސެސް ހިންގާ ފަރާތްތަކާއި، އެކްސްޕާޓުންނާއި، އެހެނިހެން މަސްލަހަތުވެރިންގެ ބައިވެރިވުން ކަށަވަރު ކުރެވޭނެއެވެ. އަދި ޕްރޮސެސްގައިވާ އުސޫލު ފިޔަވަޅު އަޅަން ގެނައުން ބަދަލުކުރަން ޖެހިއްޖެ ހާލަތްތަކުގައި، ކޮމިޓީގެ މަޝްވަރާއާއެކު އެ ފިޔަވަޅުތައް މުރާޖަޢާކޮށް، ބަދަލު ގެނެވޭނޭ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސޭނެއެވެ.

# ހަވާލާދީފައިވާ ކަރުދާސްތައް

އެންޑަރސަން، އާރް. ސީ.، އަދި އަހްމަދު، އެޗް. (1993) ދަ ޝާރކް ފިޝަރީޒް އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް. މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިޝަރީޒް އެންޑް އެގްރިކަލްޗަރ، ދިވެހިރާއްޖެ.

ބޮލްޓޭ، އޭ.، ބޮންފޮންޓޭ، އޭ.، ލެރިސް، އޭ.، މުރަސް، އޭ.، ބަރކިން، އެމް.، ބަރީއާ، ސީ.،...އަދި ކާނަސް، އާރް. (2022). ކޯލް މީ ބައި މައި ނަމް: އަންބްރޭލިންގ ދަ ބްލެކްސްޕޮޓް އޮފް ދަ ގްލޯބަލް ޝާރކް ޓްރޭޑް ކޮންޒަރވޭޝަން އިން ދަ މެޑިޓަރޭނިއަން ސީ ތްރޫ އެން އިންޓަގްރޭޓަޑް ބްލެކްސްޕޮޓް އެޕްރޯޗް. ޖާރނަލް އޮފް ޓްރޮޕިކަލް އޮފް ދަ ބަޔޮލޮޖިކަލް ކޮންސަރވޭޝަން، 195(3)، 815-840.

ގޮރާނީ، ޖޭ.، ފިސްޓަރބަގް، އެސް. (2000). ބައޮލޮޖިކަލް އޮބްޒަރވޭޝަންސް އޮފް ދަ ގްރޭ ރީފް ޝާރކް، ކާރކަރިނަސް އެމްބްލިރިންކޮސް ފްރޮމް ދަ މޯލްޑިވިއަން ކޯސްޓް އޮފް އިންޑިއާ. ޖަރނަލް އޮފް އަކުއާޓިކާ، 41(2)، 71-78.

ގްރެހާމް، ކޭ. ޖޭ.، އަދި ކާލީ، އާރް. ކޭ. (2011). ޑިސްޓްރިބިއުޝަން، ރިޕްރޮޑަކްޝަން އެންޑް ޕޮޕިއުލޭޝަން ސްޓްރަކްޗަރ އޮފް ތްރީ ގޯލްޑް ޝާރކްސް (ކާރކަރިނަސް، ކާރކަރިނީޑޭ) އިން ސައުތު އީސްޓް އޮސްޓްރޭލިއަން ވޯޓަރސް. މެރިން އެންޑް ފްރެޝްވޯޓަރ ރިސާރޗް، 62(6)، 583-595.

މެކޯލިފް، ޖޭ.، ޕޮސްޓީ ސްޓޭލިއަރ، އޭ. (2006). ސްކޭލްޑް ހެމަރހެޑް މޮލިކިއުލާ އެންޑް ފީޑިންގ އޮފް ދަ ގްރޭ ރީފް ޝާރކް، ކާރކަރިނަސް އެމްބްލިރިންކޮސް، ފްރޮމް ދަ ސީޝެލްސް މޯލްޑިވިއަން ސީ. ސިފިއަމް 2006، 30(4)، 67-74.

އެމް. އާރް. ސީ (2009) ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިއަދުމަސްވެރިކަމުގެ ހާލަތު 2. މެރިން ރިސާރޗް ސެންޓަރ. މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިޝަރީޒް އެގްރިކަލްޗަރ އެންޑް މެރިން ރިސޯސަސް، ދިވެހިރާއްޖެ.

އަލީ، ކޭ.، އަދި ސިނާން، އެޗް. (2015). ޝާރކް ޓްރޭޑް ފްރޮމް ދަ މޯލްޑިވްސް ދަ ކޮންޓެކްސްޓް ކޮންސަރވޭޝަން އެންޑް މެނޭޖްމަންޓް ސްޓަރކްސް އިން ދަ މޯލްޑިވްސް. މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިޝަރީޒް އެންޑް އެގްރިކަލްޗަރ، މޯލްޑިވްސް.

ސްޓީވަން، އާރް. ބީ، އަލްޑަން-ޕެރާސް، އަދި.، ގެރޯގޭ، ޖޭ.، އަލްޑަން-ޕެރާސް، އެމް. (2009). އޮބްޒަރވޭޝަންސް އޮފް ދަ ބަޔޮލޮޖީ އޮފް ޓީނޯ-ސްޓޯކް ގްރޭރީފް (ކާރކަރިނަސް ސްޓޭޓެސްޓިކްސް) އޮފް މެކްސިކަން އާރކިޕެލަގޯ. އާރޓިފިޝަލް-ރީފް އެންޑް މެރިން ސައިންސަސް، 57-61.

ފިރިސީލް، އޭ.، މަކް ގޯފް، ޖޭ. އާރް.، އަދި ގްރޭވްސް، ޖޭ. އީ. (2012). ޖެނެޓިކް ޑިސްޓްރިބިއުޝަން ސްޓްރަކްޗަރ އެންޑް ކަނެކްޓިވިޓީ އިން އަ ކޯސްޓަލް އިންސްޓިޓިއުޓް އެންޑް ފައިސް-ސްކޭލިންގ ގްރޭ ރީފް ޝާރކް، ދަ ޓީނޯ-ސްޓޯކް

ގަލްފާރ ޝޯރޓް (ސޯންބުރޫލްކަސް ސްޓަޑީސަސް). ޖެރިން އެންޑް ފުރަޝޯލްޒަރ ރިސާރޗް، 63(6)، 505-512.

ވެރިސްލީ، އާ.، ކޮބަން، ސީ. އެލް.، ޑަބް، އާރ. އެޗް.، ގުއަރާރޑް، ބީ.، އަދި ބާރގެސް، ޖީ. އެޗް. (2014). ސްޓީރިޝޯޓް ގައިވާރސިޓީ އޮފް ދަ ޓީޓް ވޯޓަރ ގަލްފާރ ޝޯރޓްސް (ސްޓަޑީލިފޯރމީސް: ސޯންބުރޫލްކަސް) އިން ނޯތް އެޓްލާންޓިކް ވޯޓަރސް - ކަރަންޓް ސްޓޭޓަސް އެންޑް ޑިސްޓްރިބިއުޝަން. ޖާނަލް އޮފް ފިޝް ބަޔޮލޮޖީ، 172(4)، 803-830.

## ޖަދުވަލު 1

## ބަސްކޯނާރު

(ހ) **ވިޔަފާރި ބޭނުމަށް މަސްވެރިކަންކުރުން** މާލީ މަންފާއެއް ހޯދުމުގެ ގޮތުން މަސްވެރިކަންކުރުން.

(ށ) **ތަންފީޛީ އޮފީސަރު** ޤާނޫނު ނަންބަރު 14/2019 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުތައް ތަންފީޛުކުރުމަށް ޓަކައި އެ ޤާނޫނުގެ 57 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކަނޑައަޅައިފައިވާ ކޮންމެ އޮފިސަރެއް.

(ނ) **ފިޝަރީޒް ރޭންޖަރު** ޤާނޫނު ނަންބަރު 14/2019 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 58 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، މިނިސްޓްރީން އައްޔަނުކުރާ ފަރާތެއް.

(ރ) **މަސްވެރިކަންކުރުން**

(1) ހިފުމަށާއި، ނެގުމަށާއި، ޖެހުމަށާއި ބޭނުމަށް މަސް ހޯދުން؛

(2) މަސް ހޯދުމަށް ނުވަތަ ހިފުމަށް ނުވަތަ ނެގުމަށް ނުވަތަ ޖެހުމަށް މަސައްކަތްކުރުން؛

(3) އެ ކަންކަމުގެ ނަތީޖާއަކީ މަސް ހޯދުން ނުވަތަ ހިފުން ނުވަތަ ނެގުން ނުވަތަ ޖެހުން ނުވަތަ މަސް ބޭނުންކުރުމުގައި ހިފުން އެނޫންވެސް އެހެން ހަރަކާތެއް ހިންގުން؛

(4) “ރޭޑިއޯ ބީކަން” ހިމެނޭގޮތަށް، މަސް ޖަމާކުރުވުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތް ނުވަތަ އެގްރިގޭޓުކުރާ ޑިވައިސް ބެހެއްޓުން، ހޯދުން ނުވަތަ އަނބުރާ ހޯދުން؛

(5) މޫދުގައި ނުވަތަ ކަނޑުގައި ނުވަތަ ރަށެއްގެ އެއްގަމުގައި މި މާއްދާގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާއި، (2) ވަނަ ނަންބަރާއި، (3) ވަނަ ނަންބަރު ނުވަތަ (4) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްވެސް ހަރަކާތެއް ހިންގުމަށް ތައްޔާރުވުމަށް ޓަކައި އެއްވެސް ކަމެއް ހިންގުން.

(ޓ) **އުޅަނދު** މަސްވެރިކަމަށް ބޭނުންކުރާ ނުވަތަ މަސްވެރިކަންކުރުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ނުވަތަ އާންމުގޮތެއްގައި މަސްވެރިކަން ނުވަތަ މަސްވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި ހަރަކާތެއް ހިންގުމަށް ބޭނުންކުރާ ބާވަތެއްގެ އެއްވެސް އުޅަނދެއް ނުވަތަ ކަނޑު ބޯޓެއް ނުވަތަ އެހެންވެސް އުޅަނދު.

(ޔ) **ލޮގް ބުކް** މަސްވެރިކަމުގެ މައުލޫމާތު ހިފާ ގޮތުން، މަސްވެރިކަމުގެ ދަތުރުގެ މައުލޫމާތު ރިޕޯޓުކުރުމަށް މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅައިދޭ ފޯރުކޮށްދޭ ފޮތް.

(ޕ) **މެނޭޖްމަންޓް ޕްލޭން** ޤާނޫނު ނަންބަރު 14/2019 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ޤާނޫނު) ގެ ތިންވަނަ ބާބާ ގުޅޭގޮތުން މަސްވެރިކަން ރާވައި، ހިންގައި، ބެލެހެއްޓުމަށް ތަރައްޤީކުރުމާ ގުޅޭ ޕްލޭން.

(ޖ) **ކެޕްޓަން** މަސްވެރިކަންކުރާ އުޅަނދެއްގައި، އެ ފަހަރަކު ހިންގި އެންމެ އިސް ޒިންމާ ހަވާލުވެފައިވާ ފަރާތް.

(ޗ) **މިނިސްޓަރު** އެކުއަކަލްޗަރުގެ ކަންކަން ހިމެނޭގޮތަށް މަސްވެރިކަމާ ގުޅޭ އެންމެހައި ކަންކަމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުވެފައިވާ ވަޒީރު.

(ޘ) **މިނިސްޓްރީ** އެކުއަކަލްޗަރުގެ ކަންކަން ހިމެނޭގޮތަށް މަސްވެރިކަމުގެ އެންމެހައި ކަންކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ސަރުކާރުގެ ވުޒާރާ.

(ޙ) **ޕްރިކޯޝަނަރީ އެޕްރޯޗް** ސައިންޓިފިކް ދިރާސާތަކުގެ އަލީގައި ކަށަވަރުވެފައިވާ ފުރިހަމަ މައުލޫމާތު ނެތް ހާލަތްތަކުގައި ނުވަތަ ވަކި ކަމެއް ތަޢައްޔަނުކުރެވިފައިނުވާ ހިނދުގައި، ޤުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް ދެމެހެއްޓެނިވި ހަމަތަކުގެ ތެރެއިން ބެލެހެއްޓުމަށް ބަލައި، ފިޔަވަޅު ނަގައި ދުރާލާތެރިވުމުގެ ސަބަބުން ލިބިދާނެ ގެއްލުންތަކުން ރައްކާތެރިކޮށް ތަރައްޤީ ވަސީލަތްތައް ބެލެހެއްޓުމަށް އަޅާ ފިޔަވަޅު.

(ޚ) **ޕްރޮސެސްކުރުން ނުވަތަ ޕްރޮސެސްކުރުމުގެ ހަރަކާތްތައް ހިންގުން** ގިނަ ދުވަހަށް ބަހައްޓާ ބަޔަކު ފްރޯޒްކުރުމަށް ނުވަތަ ބަންދުކުރުމަށް ނުވަތަ މަހަށް އެހެނިހެން ބާވަތްތަކުގެ ބަދަލެއް ގެނައުމަށް ހިންގާ ހަރަކާތްތައް.

(ރ) **ޕްރޮސެސިންގ ތަންތަން**

ބިންބިމާއި، އިމާރާތްތަކާއި އެކުއިޕްމަންޓް ތަންތަން، އަދި އެ ތަންތަނުގައި:

(1) މަސް ނުވަތަ އެކުއަކަލްޗަރގެ އުފެއްދުންތައް ސާފުކުރަން، ބަންދުކުރަން، ފިހުނަން، ކަނޑުކުރަން، ލޮނުއަޅައި، ހިއްކައި، އެކްސްޕޯޓް އެހެން ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭއާއި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ވިއްކުމަށް ތައްޔާރުކުރާ ތަންތަން؛ ނުވަތަ

(2) ބަންދުކުރަން ނުވަތަ ފްރީޒުކުރަން، ދަޅުގައި ބަންދުކުރަން، ހިއްކައި، ސާފުކުރަން، ލޮނުއަޅައި، ފިހުނަން، ކަނޑުކުރަން ނުވަތަ އެކްސްޕޯޓް އެހެން ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭއާއި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ވިއްކުމުގެ ބޭނުމަށް ޓަކައި، މަސް ނުވަތަ އެކުއަކަލްޗަރގެ އުފެއްދުންތައް ތައްޔާރުކުރާ ބަރައްޗޭ ތަންތަން.

(ލ) **ފިޝަރީޒް އިންފޮމޭޝަން ސިސްޓަމް - ކީއޯއެސް**

މަސްވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި ހަރަކާތްތަކުގެ މައުލޫމާތު ރިޕޯޓުކުރުމާއި މަސްވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި ހަރަކާތްތައް ހިންގުމަށް ބޭނުންވާ ލައިސަންސާއި ހުއްދަ ދޫކުރުމަށް މިނިސްޓްރީން ގާއިމުކޮށްފައިވާ އޮންލައިން ނިޒާމު.

(ގ) **ފުޑް ޗެއިން**

އެއް ދިރުމުން އަނެއް ދިރުމަށް ހަކަތަ ދަތުރުކުރާ މަގު.

(ހ) **އިންޝޯރ**

ޤުދުރަތީގޮތުން އުފެދިފައިވާ އަތޮޅުތަކުގެ އެތެރެ ކަނޑު.

(ށ) **އޮފްޝޯރ**

ޤުދުރަތީގޮތުން އުފެދިފައިވާ އަތޮޅުތަކުގެ ބޭރު، އަޑި ފެންނަ ވަރަށް ފަހުން، ކަނޑު ފުންވެގެންދާ ހިސާބު.

(ޅ) **އިސްޓްރެޓަޖީ**

ލަނޑުދަނޑިއެއް ހާސިލުކުރުމަށް ރާވާ ރޭވުން ނުވަތަ ބޭނުންކުރާ ހިކުމަތް.